

**THE BOOK WAS
DRENCHED**

**TEXT PROBLEM
WITHIN THE
BOOK ONLY**

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204904

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. TQ2

Accession No. T 1116

Author **V 46 G**

Author వైంగుల రాధాకృష్ణ మూర్తి సరస్వతి

Title ಗಿವೆದ್ದು ಸೂಚ್ಯ ಪದವಿ.

This book should be returned on or before the date last marked below.

శ్రీ రస్తు.
 శ్రీకోశనాదీశ్వరోపజయతామ్.
 శుభమస్తు.
 గోవర్ధనోద్ధారణము.

ఇది
 శ్రీరాజా వేంకటాద్వైపారాయ విరచితము.
 నూజవీడు.

కవిప్రశంస
 శ్రీమంత పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహశాస్త్రిగారి
 పగ్గాలోకన
 శ్రీమదిత్యాది శ్రీమాక బొమ్మకంటి వీరరాఘవాచార్యులవారు.

నూజవీడు,
 శ్రీగౌరీ ముద్రాక్షరశాలయందు,
 ముద్రించి ప్రకటింపఁబడియె.

1928.
 వావిళ్ల. రామకృష్ణమిశ్రాస్థులు అండ్ సన్స్,

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీశోభనాద్రిశ్వరో విజయతామ్.

శ్రీ సాధామూని నాశ్చర్యమయముఖా • శీతాద్రవ్యంగా మే
 తోకాయంబు కగంబునంగటను, నా • గజ్జానా నాశ్చర్యమునా
 శ్రీ బేసాంబు భువనాని బేసి, తుదకు • శీషించి, పుష్పించు, మూ
 డాకాంబులదాల్చి చెల్లు చుక • తానీశుని గొల్పెడిక.

సల్లనకామీనయన • వాచించుంబులు, కేశపుంధిభృం
 గొల్లనంబు, దివ్యరుచి • శోక్తికలాంఠ జరాజనాడిముఖ
 సల్లలితాననాబ్జచయ • సంగతిన్నో సురూపవారిలో
 సల్లననాడు శ్మశ్శుగజ • ముచిత సత్కృపమమ్ము బోచుతక.

వనగోదీనయవాజ్జూరి యలక • వైభవ దేవేంద్ర బం
 భుగ గర్వంభరమంబుకోన గమ ను • తోమంబుతో ధేనువులో
 కెలక భానుకరంబుచోల్కి మనువే • కెంగేలుగోపధనం
 బురుసాలభ్యముతోడసెత్తె మదిలో • నూహించునాహస్తము

శుభ మస్తు.

పాత్ర పట్టిక.

—

- 1 కృష్ణుడు.
- 2 గోపకులు.
- 3 గోపికలు.
- 4 విక్రమనృతులు.
- 5 బలరాముడు.
- 6 నందుడు.
- 7 దేవేంద్రుడు.
- 8 బృహస్పతి.
- 9 భటుడు.
- 10 అపరసలు.
- 11 దావ్యుడు.

పూర్వ రంగము.

— ౧౦ —

కవి శ్రవణం.

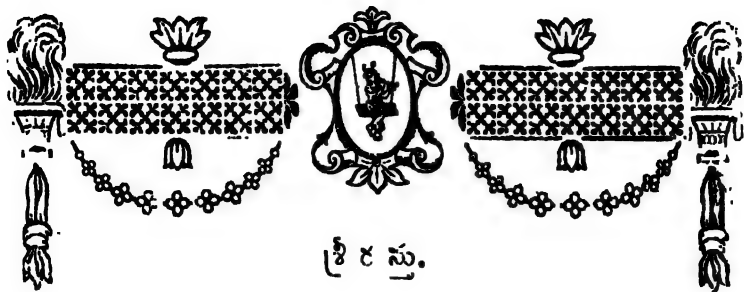
ప్రవేశము—పుష్పాదలిహో సూత్రభాషణము.

ఘనశిరిశిరు లతి • కాలతాంతముల
దరుణసంతుల వ్యా • స్పృశిజాతిముల
బరిమళింగగజేసి • నసుధనవిళు
నెలమిజేకూర్చెను • నన్యచింతమున
బ్రక్పతి సుందరిమాను • బ్రతిః మేనుమున
కొక్కొక్కగతి సుఖం • బాసగూర్చుచుండి
బరిమళానిలముల • బగమవెన్నెలల
గలకలనవ్యచు • గడిచుసేరేలు
హాయినుండిగిరిక • సందామిప్పు
ఘనవాటక ప్రద • ర్శనమగుచు దెచ్చి
యూరక జాగుచేయుచు • నుండెననుచు
గోసమూనకు డోస • భానమలార!
చేలువంపు వెలయులి • చేలిమియుబోలె
చేణభంగురంబీవ • సంతోభనము
కలకాలమొడిరీతి • నిలువంగబోదు
సర్వంబుచెప్పెద • సర్వరక్షకుని
సత్యరసంబె శా • శ్వేతిసుఖావహము
కొన మీహృదయముల్ • నరగించుకొని
నమధికానందంబు • నమకూర్చుకొంటు
నొకచూపకంబు బ్ర • యోగింతుంగనుచు

పాగుమ బుర ఘ్న • పరిరోషణమున
 దక్షిణానశమేలి • నిమజ్జేమహిమ
 కలకాలమును నెల్లు • కాంతిముంధ్ర
 వీభూనానరి • విజయనలకు
 నాయుల్ గా దండ • నాఘుగామ
 నేలమన్నె నెలమభూ • నేతలనామ
 శౌరివిఖ్యాతి బా • జనులుగామని;
 ఆద్య వెలనూన్వ • యంబులొన
 బిరుదగద్యుగొన్న • విష్ణుర్లగోత్ర
 నిరుల నచ్చరాయ • వంశభూషితుమ
 ఘన దాన ధర్మార్థి • ఖండైసనామ
 నుయ్యారు చూండలి • కోర్నీధవుగమ
 నై న రాజారింగ • యాష్టరాయనికే
 పునయోగిపాప్తి • నాస్రధన్యమ
 ఘనవీరమలరీతి • గిన్నటియమ
 నాంధ్రాంగ్లకామలం • దిభ్యాసకంమ
 సూరవర్ణహితుంమ • సుజనకమ్మమంమ
 నై నట్టి క్రీవేంక • టాన్రస్యరాయ
 గుచి నాన్రీభు నె • బుగ్గనాను!
 ఆకపరాజేంద్రు • పసికొశలనునె
 బ్రహ్మమంబునను బృథ్వి • రాయాంతకృతియ
 నా వెన్క దుగోష్ఠ • నాంతి రూపకము
 విరుసగా మజ్జిన్ • పద్మమాలికలు
 లీళయించి యిప్పుమ • లీలావతారు

(పుష్పంజలివిడచి నిష్క్రమించు చున్నప్పుడు :

శ్రీ ర మ్మ.

శ్రీకోభనాదీశ్వరోపజయతామే.

శుభమస్తు.

గోవర్ధనోద్ధారణము.

ప్రథమాంకము.

— ౧౦౦ —

ప్రవేశము—గోపబాలురు.

1 న గోప—కోప్ప! కోప్ప! ఇటు. ఇటు. అలా! నూచితరా! ఈయన బోలు పునమాటలు జెవి జెట్టక, తన నిజవృత్తిని వారిని పోపుచున్నదే!

2 న గోప—మలులు. మలులు. ఓహో! దీనికి నొడలంతయు బొగ రెక్కె, కొమ్ముల కెగబోకినదిరా. కావున నెదురైన వారిపై సంత తలవినరుచు జై బడుచున్నా.

3 న గోప—సీ! దీని నాప మన తరముగొచురా! కృష్ణుడైనను బల రాముడైనను హవలెనురా!

4 న గోప—ఇట్లే మన కృష్ణుడేటకు వచ్చుచున్నాడు. ఓరి! కృష్ణా!
(మురికి వాయించుచు కృష్ణుడు ప్రవేశించును.)

కృష్ణ—ఏమి! ఏమి యుపద్రవము వచ్చినదిరా! అట్లు కేకలు వేయ చున్నారు.

1 వ గోప—కృష్ణా! ఈయాబోతు మామాట వినున్నదిరా! నీవు పోయి దాని నావలకుఁ దోల్చిమ్ము.

కృష్ణ—అదిచాల సాధువృషభమే. ఇట్లేల చేయుచున్నది! మీరు దానిని గట్టలతోఁ గొట్టి రెచ్చగొట్టి యుండవలెనురా! (పనచేతి లోనికట్టును గ్రిందఁబడక్తచి) నేనిదే దాని మఱిల్చి వచ్చెదను.

గోపాలురు—వలన్లు. వలదురా! కృష్ణా! అదిచాలఁ గోపముగానున్నది. నీవు కట్టలేక దాని నమీపింపరాదు.

కృష్ణ—కట్టయుండి మాత్రము నాకెట్టి సహకార యగును? నీకు తెలియ దూరకులము. (నిష్క్రమించును.)

2 వ గోప—చూచితిరా! వింత. మనల చూచితలచే, చెవులు నిక్కించి, తలవంచుకొని బునకొట్టుచు నెంటబడినది. కృష్ణ! దట్టైపోయి యట్టై మెడ నిమురగా నాతనిచేయు నాకుచున్నది.

4 వ గోప—మన కృష్ణునియొద్ద నేదో మాయ యున్నదిరా.

కృష్ణ—(ప్రవేశించి) ఓరీ! ఆబోతు దానికదియే పోయినది చూచితిరా.

1 వ గోప—నీకేమైన మంత్రము వచ్చురా! కృష్ణా!

కృష్ణ—వెట్టులారా! కన్నులతోఁ జూచుచుండియు నింకను మంత్రమున్నదను చున్నారా? దీని రహస్యము చెప్పెనె ముందు.

తే. గీ. భూమినేదైన సాధింపఁ • బోవునపుడు
దాని కుపయుక్తమగుదారిఁ • దలవలయు;
గరుణచేతను వశమై • కరిగఁ బనులు
శౌర్యమున నెల్లచేళల • సాగ్యపగిల్లు.

తే. గీ. కాంచరే! మీరు కొట్టరిగఁ • కముఁ గిదిసి
పొనువఁగావచ్చు వృషభమే • పోయి దయను
దువ్వ, శాంతించి తనదారిఁ • దొలఁగిపోదు
మంత్రమని మీరు వెట్టులై • మదిఁ దలంప.

1 న గోప—మేము దుష్టాచారక నెక్కడిది? అది చూడగనే మా పై బడుచుండె.

2 న గోప—పోనీరా! కృష్ణా! ఈ యొక్కవాని కిట్లుంటివి. అదిగో మేము మేపు నుండలు చూడుము. నీవు మేపునది చూడుము. నీవన్నియు బలిసి, సవనవలాడుచు, బాగుగఁ జూచిన దృష్టి తగులుచోమో యనుచుట్లుండ, మావి బక్కచిక్కి జోరీగలతోఁ గొట్టుకొనుచు, నెట్లెట్లొనున్నవి. దీనికేమందువు.

3 షు—అరెరే! ఇదికూడ నుండ్రబల మనియేనా మీబుద్ధి, నావలెనే మీరుకూడ మీగోపాలను ప్రదక్షిణఁ గాపాడుచున్న యెడల నది యును బలిసి బాగుగ నుండునురా! అట్లుగాక మీరు మీమీ మంపిల నడచికిఁ దోలి, యేదియో తెంక చెట్టునీడను గోలి కానునో, కోతకొమ్మచచ్చునో యాడుకొనుచు మఱల సాయం కాలము దనుక మందల నంకనే చూడక యవి యేవులిపాతనో, యే చిలుక చేరినో పడినదియైన నెఱుంగకున్న వాని గతి యెట్లుండునురా! ఇంక నేనో—

1 న గోప—నీవు పిల్లనగోవి వాయింతుచు గోపికలతో నాడుచుండువు.

కృష్ణ—నీరీ! నేనెట్లాడిననేమి? నా మిత్రగణములైన గోవులపని యే ముఱుచునా! ఉదయముననే గోవులఁ దీసికొని, లేత పచ్చిక గలచోట్లు నెవకీ మేపుచును. వానికే కూరకామ్యగంబుల వల నను భయంబు గలుగకుండఁ దఱచు మందచుట్టును దిరుగుచును. ఏదైన నొక దాని కిండుక లోగఁగూడననలు చూపట్టెనేని, తోడనే మన యయ్యలతోఁ జెప్పి దానికి మందిప్పించుచును. మందలోఁగల ప్రతి గోవునందును నేనెహ భావంబున మెలంగుచు, వాని నన్నిటి నాతోఁబుట్టువులుగా నెఱుఁగు ఇంక వే గోపికలఁగూడ పాడిననేమి? కోతులతోఁ జేరి యాడిననేమి?

గోవర్ధనోద్ధారణము.

అదిగాక మీరు దృష్టిదోషము తగులునని యేనియో చెప్పి
చున్నారు. శరీర జాత్యముచే నేదియైన గృహించి చెడిపోవలసిన
గాని, చూచి మెచ్చుకొన్నంత మాత్రమున నేమిచూచాయమో
గలుగఁ గలదా! అదిగో! మీగోవులలో మంచిచానికీ దలము
గొమ్ములకు వెండుకల ద్రాస్తే, పాగవలపేలులు నిండి పో
వియో కట్టియున్నారు. అదిగో! ముద్దుల మూలగట్టు నాకట్టు
యావున కేమైన గట్టితినా! దానియందము చూచును.

సీ. నిండు చందురునినె • మైలఁబోలె శాంతమై,
ధనశిమై, నునుపైన • తమపుతోడఁ
వాటమోవంపుతో • వరమనోహరములై
నిగనిగ లలకొమ్ము • సొగసుతోడఁ
బుణ్యకాంతముఖంబు • పోలక సిగులొల్కు
ముద్దుమూటలఁగల్గు • మోముతోడ
నమృత భండముభంగి • సమలమై నీరసం
పూర్ణత నిండెన • పొదుఁగుతోడ

శ. గీ. నమరభామల సమమ నా • కమల నిహర
ణంబు నేసిడి విధమున • నాలమొంద
లందుఁ దిరిగెనునాయీవు • నందమెంచె
గమలభవునికి నాశ్చర్య • కరిముకాడ.

ఏదిరా! దానికింక నేవృష్టియుఁ దగులలేదేమి? పిచ్చియాహూ
విడిచి మీగోవులఁగూడ భద్రముగఁ గాపాడుదునని నావారి
ఎతనే మీవియు బాగుగ నర్థిలఁగలుగు.

స. పో—నరియే! సమాధానముల కే తమ్ము. ఎవరగుట్టు వారు
వేలిక జెప్పెదరా. పోనిమ్ము, అవులగుఱిచి యిట్లు చెప్పితిని.
అద్భుతములైన నీయితర చర్యలగుఱించి యేమందువు అని

మనెవ్వల కసాధ్యములేకదా? నీకొద్దం దప్పక యేరియో
చేయక గొప్ప మాయయిస్తుంది.

సీ. — నునలప్పులతో బాటుగ మీరుమాడ నాపనులఁ బొగొన
మన్నారా? ఇంచుకంత ధైర్యము గలిగిన చచ్చియెల్లరకు మూఢ
మునే నెఱవూ!

సీ. గాచియైనను నోయఁ • చాలక ముమకంపు
ధనఁగూల నాచేటి • పరుసఁదనము
లల్లరిండ్లేపాతి • యడఁది నచ్చినవారి
కోపం బడంగించు • తే పటిమము
విడి నింగి కెగయని • నిడువకాళ్ళబకంబు
మెడినొక్కు. తేపాటి • గమముఁవనము
మెనలక పడియున్న • ముసలిపామును దల
మట్టించుటదయెంత • మగతఁబంబు,

సీ. గీ. మదిఁ దలంపక మీరలు • మానవునకు
సాధ్యములు గావనెను నాను • చర్యలెల్ల
నించుకంత ధైర్యంబుతో • నెనఁగిరేని
సులభముగ మీకుజేయంగ • వలనుపడవె.

అదిగాక పోదరులారా! మనసారఁ బూనిరేని సత్యపరాక్ర
మము ససాధ్యమొకటి యున్నదటరా? మనము నానీచ
కి చచ్చు కథను తలపునకు జెచ్చుకొనుడు.

సీ. సగర సుదనులు తు • రిగముకై భువిఁద్రవ్యి
చేలఁగి మున్నీరుగాఁ • తేయలేకె
ఘనశబ్దనిధియూ న • గస్తుండు కోపించి
సాగరోదకమెల్లఁ • దానినలేకె
వీరుతోవానరుల్ • విక్రమంబున భూరి
గిరివరింబుల నూడఁ • జెఱుకలేకె

తనమాట నిలువంగ • మును గాధినందనుం
డచరదివంబుఁ జే • యంగలేదె

తే. గీ. శక్తియుతులకు దైవంబు • సాయమున్న
నలవిగానిది చూడ నీ • యవనిలేదు
నీవునేను నయ్యదిగాంచి • నివ్వెఱుగున
విపులమాయాబలం బంట • వైక్లిరసము.

న గోప—పోనిమ్ము. కృష్ణా! నీవు మాస్నేహితుఁడవని యంగీకరింప
నీగుట్టు నీవుచెప్పక యేవేవియో సమాధానములు చెప్పి
మరల నోరెత్తము లేమ్ము.

కృష్ణ—చెలికాడా! నిజముచెప్పిన నిష్ఠురమా!

2 న గోప—సురికాని, నీవిన్నినీతులు చెప్పినాడవు, ఇంత తెలిసిన నా
డవుగదా మొన్న గోపికలు స్నానముఁ జేయుచుండగా వారి
గుడ్డలఁ దలపై నిమగ్నుని చెట్టున కెగబ్రావెనని ముందుఁ
మనలో మనమాట; ఏమిచెప్పము.

కృష్ణ—(నవ్వి) ఓరీ! ఇదిమిచెట్లు తెలిసినది?

4 న గోప—అగోపికలేవచ్చి పల్లెయంతయుఁ బెప్పరి,

కృష్ణ—(నవ్వి) ఓహోహో! అట్లా! నీవేల యావనిఁ జేయవలెనని యను
గుచున్నాడు; కావునఁ జెప్పెద, బోవరులారా! నామనసులో
నీభువిగల కార్యములందు నెక్కువ తక్కువలు లేవునుండి నా
కన్నియు నొక్కరూపే. మాయమ్మ యాహోదయపడ్డ భావ
ద్రావృటంత సులభమో, ఘోర దాడుసులతోఁ బోరి వారి
రక్తము పీల్చుటయు నంత సులభమని నా యభిప్రాయము.
ఉట్టిపై నున్న కుండసిగ్గ దూకుట పొడుపుట యెంతగొప్పయో,
మదించిన యేనుఁగు కుంభాస్థలముల రంభి. మెప్పుడుటయు
సంతటి దనియే నానమ్మకము, అనేక వీరులద్రుంచి, శత్రు

రాజుల సత్కారము మోసికొనివచ్చు తెంతఘనకార్యమో, మోముకిమున్న గోపికల వత్త్రములఁ దలపైఁ జెట్టుకొని పారిపోవుటయు నాకంతటి ఘనకార్యమే.

చ. పవలయమందుఁ గర్మముల • గొప్పది చిన్నది యన్న భేదభావవిషముచేరు నాకుఁ బశు • వర్గము లన్నిటిఁ జిన్నకట్టుతోఁ దపిలి మరల్చునట్ల వడి • భానునియున్, భువనాభిగిట్టునకదివిఁ బుగించినేర్తు నిజి • తెల్పితి నాదగు చిత్రచర్యలక.

ఉ. బాలకటాక్ష! మచ్చలె • భంగుల నిక్కమెఱుంగ నెవ్వరుంజులరు; నాకు నిష్టమగు • చందము వర్తిల్లుచుందు నెందు; నాలీల కడ్డసూబలము • లేదు; జగత్త్రితయంబులోని జీవాలిని నాడఁజేయుచు న • సంత కృపామతిఁ గాంతు నెల్లరక.

చ. కాపుస మచ్చనోవిహిత • కార్యము లెప్పుడుజేసి, నిర్దయక భావమునుండి తోలి సమ • భంగిని ప్రాణులఁగూర్చిఁ గాంచినక శ్రీవిభవంబుల స్పృహసి • చేరుచు రుత్తమమా వధంబు; దుర్దానముగల్గు పూరులు వి • పత్తులపాలగు చుఁద్రుమిత్రమా!

వి. న గోప—నీవిప్పుడు చెప్పినదాని కంతకు నాకర్థమైనఁ జెలియలేదు. పోనిమ్ము. నీవుమాకు ద్విత్తుఁడవు మేము నీకు హితులము. ఇంతి చాలదా!

కృష్ణ—నాకుఁ గావలసినదే యంత, తక్కిన తెలివిజేటలున్నను లేకున్నను నాకొక్కటియే.

వి. న గోప—మేము వట్టి మోటునారము. దుఃస్వప్తికిని నీవారము. ఏ నీమితదాక జెప్పిన యాపెద్దపెద్ద యాటలలో మమ్ముఁ జేర్చుకొనరాదా?

కృష్ణ—నాకంతకంటఁ బరమానందము వేటుగనున్నదా! ఇదిగో ఇప్పుడొక చిత్రము చేసి వేడుక నందుదము.

1 వ గోప— సరిగాని యిప్పుడు మాకాశలిగా నున్నది. ఇంట్లోను
2 వ గోప— బోయి భుజించి మజిల వచ్చి యాడుకొండము.

కృష్ణ—ఇప్పుడంతదూరము పోవవసరము లేదు. ఈయంటలో నీ
యాశలి గూడ తీరనున్నది.

1 వ గోప—కృష్ణా! ఏదైన నగాధ సంకటమున మమ్ముదింపి వేయ
చేయఁదలచితివా!

కృష్ణ—మమ్ముదింపి నేనుకూడ దిగఁనాడనే. భయపడవలదు. అదిగో
అవసములో గొప్ప ధీమంతులుగా పోయిచుచున్న బ్రాహ్మణులు
లేదేమో, యజ్ఞము చేయుచున్నారు, కపటముచున్నదా?

1 వ గోప—అ!

కృష్ణ—వారల కడకుఁబోయి వేమందఁజేయు చాల నాశలీఁ గొ
యింటిమనియుఁ గావునఁ గొంప మన్నము పెట్టుఁడనియు
నడుగుము.

1 వ గోప—పోయినవారల కన్నమీదకుండుట యట్లుండగా వారి యా
గభూములఁ జేరఁబోయితిమని లెన్ని పంపకుగదా!

2 వ గోప—అ! లెన్నిన మనమేనా యూరిపండువారము?

కృష్ణ—మీకెందులకు భయము? మీయెడలెప్పుడెట్లు సహనముకు
వచ్చిన మూడులోకములు క్రిందఁబడి, కావలెను. పొండు.

1 వ గోప—సరే పోయెదము.

(గొల్లలెద్దలు నిష్క్రమింపఁబడు.)

2 వ గోప—కాని దీనిలోచేమన యేమున్నది? వాగ్విప్లవము
పెట్టెదరు. లేకున్నఁ బొమ్మనెదరు.

కృష్ణ—సీతలక మాచుచుండుము.

4 వ గోప—వారు మనకన్నము పెట్టరేమో.

కృష్ణ—పెట్టక పోవచ్చును.

4 వ గోప—ఇంక మన కన్నమో?

కృష్ణ—దానికదియే వచ్చును.

3 వ గోప—అడెట్లు?

కృష్ణ—అదియే దీనిలో వింత. విప్రులు మన కన్నముపెట్టరు. పసను మన కన్నము దొరకఁగలదు.

4 వ గోప—ఎట్లు దొరకును? అదిగో! మనవారి నాదారినే రావలదని యెవ్వఁడో యాటంక పెట్టుచున్నాడు.

3 వ గోప—బ్రతిమాలుకొని యదే పసము లోనికిఁ బోవుచున్నారే.

4 వ గోప—మన కన్నము దొరకునట్లు నాకు సమ్మకములేదు.

కృష్ణ—నీవు చికుండవుగా? మీఁకాఁగిలిదీరు యోగమున్నయెడల దాని యంతట నదియే యన్నమునచ్చి మీనోటఁ బడఁగలదు. అట్టి యోగము లేకున్న మీరింట్ల కేగిని మీ యమ్మలుకూడ మీ కన్నము పెట్టరు.

4 వ గోప—అరుగో! మనవారు కట్టిచేతులతోడనే వచ్చుచున్నారు.

3 వ గోప—మొక పెంపెద మనినాఁడెమో?

4 వ గోప—గొల్లలమైన మనము కోరుటయు వారు పంపుటయుఁ గూడనా! మనవారి మామ మొగములు, తప్పటకులు చూడ నాకాశే లన్నియుఁ బోయినవి.

1 వ గోప—(ప్రవేశింపి) కృష్ణ! “బ్రాహ్మణోర్తములు యజ్ఞములు చేయుపప్పును గొల్లగాడిదల కన్నమా” అని మమ్ముఁ బారఁ దోలినారు. మమ్ము నిష్కారణముగాఁ బంపించితివి.

కృష్ణ—మీరెవ్వరి నడిగినారు?

4 వ గోప—ఆ బాపసయ్యలనే.

కృష్ణ—ఈసారిపోయి యాబాపసయ్యల పనుగూడు. మీ కన్నము తప్పక పెట్టుచురు.

1 వ గోప—ఊ! హా! నావల్లకాదు. మగఁడు వద్దన్నఁ జెండ్లాము పెట్టువా?

కృష్ణ—పోనీ! నావేరుచెప్పి యడుగుఁడు.

2 వ గోప—నీవేరు నీవేపోయి చెప్పకొనుము.

కృష్ణ—ఓరీ! నేనీయుదయమున వృషభమును దోలెపెట్టినుండునకైనఁ బోరాదా?

1 వ గోప—సరియే! ఈసారి వారు పెట్టకన్న మమ్ముల మఱియఁ బొమ్మచవుగా?

కృష్ణ—అట్లే పొమ్ము.

2, 1 గోప—(నిష్క్రమించుచున్నారు.)

కృష్ణ—ఓరీ! లోకములో నెంత గొప్పవానివయ మునై లేకన్నను వాని యాడువారి దయయున్నఁ జాలునని మీ కెఱుంగరు కాఁ బోలును.

3 వ గోప—ఈసారి నీచూట నిజమగుచున్నదే కృష్ణా?

కృష్ణ—నామాట యెల్లప్పుడును నిజమే. అనర్థమైనను నిజమే. అదిగో! మనవారు పోయినతోడనే దాహమిచ్చి లోనికొబ్బాయి యన్నపుగుండలఁ దామే మోసి యిక్కడకుఁ దెచ్చుచున్నారు. చూచితిరా? ఈమాత్రము దియలేని యన్నపు వారి మగలెంత నీక్షతో నెన్ని తపస్సులు చేసిననేమి?

(ప్రవేశము—1, 2 గోపాలురు, వారిచెట నలుగురు

విప్రకప్యులు అన్నపుఁ గుండలతో)

కృష్ణ—తల్లులారా! అడిగినది వెట్టిగొల్లచేగివా యని యావలకుఁ దోలక మృష్టాన్నంబుల దెచ్చుటయు, నందులో మీరలు గొని వచ్చుటచే మీకు వందనములు. బరువైన యీభండముల

మోయుటచే అమ్మా! మీకరసల్లవంబు లెంత నొచ్చెనోకదా!
మావారిచే బంపకపోయితిరా?

విప్రకన్య—కృష్ణా! చిన్నబిడ్డలగు మీరలడిగినప్పుడు అన్నముఁ దెచ్చుట
యొక కష్టమేనా?

కృష్ణ—అమ్మలారా! మీహృదయములు దయారస పూరితములు.
కావున నట్లనుచున్నాను. దయయేగదా నకల ధర్మములకు
మూలకారణము. మరియు, నోలల్లీ! తనకు గలిగియు ఊహ
ర్తుని నిరాకరించునంతటి పాతకమును, అన్నదానమంతటి మహా
పున్నెమును లేవుగదా!

చ. శ్వేపచుడటంచు హీనకుల • జాతుడటంచు క్షుదార్తునిఁ మడి
గృహ విడియన్నమీయ కుడి • కించెస వారలు మేలుఁగాంతురే
తనముల నెన్నిజేసినను • దత్తుర నిశ్చలదీక్షతోడనే
జపములఁజేసిన్ వివిధ • శాస్త్రచయంబుల నెన్ని నేర్చిన్.

1 వ విప్రకన్య—(తనవారితో) ఔనే! ఐదినా! చిత్రిము. మొదట
నీగోపబాలురను నిరాకరించినతోడనే యజ్ఞమాచరించు మన
వారికి యాగ మంత్రములు స్మరణకు వచ్చుటమానె. అగ్నులు
దీప్తిగైను. హోతలు కలవరిపడఁ నొచ్చిరి. కాని మనము
వీరి అన్నభాండములతో వెడలిన తోడనే మఱల యజ్ఞకా
ర్యము నిరభ్యంతముగా కొనసాగి దొడఁగెను. ఆశ్చర్యము!

2 వ విప్రకన్య—ఆశ్చర్యమేమున్నది. అన్నమడిగిన వారిని నిరాక
రించిన మనవారికి ధర్మసూత్రము తెలియుటకు యజ్ఞాధిపతియగు
దైవము అట్లుచేసెను. ఇక పోవునము లెందు. నాయనలారా!
మీయు సావకాశముగా భుజింపుడు.

గొల్లలు—అమ్మా! సమస్యము.

విప్రకన్య—(అన్నపుఁగుండలనిచ్చి నిష్క్రమింతురు).

1 వ గోప—ఏమోయి కృష్ణా! సీమాట యామహులందరు నిట్లు వినుటకుఁ గారణమేమి?

2 వ గోప—అక్కడకుఁబోయి మేము సీమేను చెప్పినతోడనే యొకరి మొగమొకరు చూచుకొని లోలోన నవ్వుకొనుచు నట్టెఁగుడల గిన్నెల నెత్తిని మోసికొని పఱుగున వచ్చిరి. ఏది! కేవునేచిలి చెడ. ఏమాత్రము వచ్చెదరో చూచు!

కృష్ణ—నాలోనేమున్నది? అనువారి స్వభావముట్టిది.

చ. మృదులములౌ స్వభావములు • మేదిని వంతలఁ జూడలేనియా హృదయపుమూర్ఖులవంబుఁ గల • యింతులు “దేహి” యటన్నవానినే యదనున భిక్షమీయకయె • యావలఁ దోలరు, వారి లట్టికౌటది మొకకారణంబు మగ • లందఱు వారల నెమ్మి గోరఁగఁ.

అంతటి దయాపరులు గావుననే పిల్లలఁ గనిపెంచుపని వారిపాఁజఁ బడినది. మన మెప్పుడైన మందల నేమజినవ్వకు కొట్టునది యయ్యలు బుజ్జగించునది యమ్ములు గదా!

1 గోప—ఘోను సీవన్నది నిజమే. మాయయ్య యొకనాడు బాడవన్ను లూడఁ జెప్పఁజేసి గొట్టగా మాయమ్మ నమలుట కిన్ని పేలాలు నోటిలోఁ గొట్టినది.

2 గోప—ఇదేమి? ఇప్పుడు బలరాముడు, సందుడు వచ్చుచున్నారెందులకు?

కృష్ణ—ఇంకొకవేళకు జరుగనున్నది. గొప్పవేళకు!

1 గోప—ఏమది?

కృష్ణ—వీరింద్రయాగము చేయుటకు నా గో నాలోచించ వచ్చుచున్నారు. దేవలోకములో భోగమున్నయు ననుభవించు యింద్రునికి వేఱుగ యాగమెందునకు? యాగము మాన్పించి, యాగ పదార్థములన్నియు మన వారలు కడుపునిండఁ దినుట కిష్పించెద నొనుఁడు.

ప్రవేశము—బలరాముడు; నందుడు.

నందు—కుమారా! ఇదేమి? ఈయన్నపుడు గుండలు, ఈకూరముంతలు
ఇవన్నియు నెక్కడివిరా!

కృష్ణ—నాయనా! ఈపొగఁకొస పృషభము నావలకుఁ దోలి వీరు
చాల సలసి యాఁకలి గొనిరి. కావున విప్రాంగసల నడిగి మీరి
కింత భయముల పెట్టించితిని.

బల—తమ్ముడా! అన్నిటిలో నీవేనా?

కృష్ణ—బ్రాహ్మణ! అన్నిటిలో నేనే, నాతో నన్నియును. అదినాట
పుట్టుకలోడ నున్నపుడు వలదనినఁ దప్పనా?

నందు—కృష్ణా! నీకెప్పుడును బెద్దవారిలో నాటయే!

కృష్ణ—నాకున్నమాటయే పెద్దపెద్ద వారిలో నాన్నా!

బల—అబ్బ! నీవు చాలఁ జతురుఁడవులెమ్ము. కాని తండ్రిగారేదియో
నీతోఁ జెప్పవచ్చిరి. నెమ్మదిగ వినుము.

కృష్ణ—(నంతలోపపూర్వకముగా) నాయనా! ఏమిటి?

నందు—అ! మరేమియు లేదు. ఇంద్రయాగము చేయుదుము. రమ్ము.

కృష్ణ—(అనిష్టముగ) చేయింపుడు.

నందు—నిన్న బిలుచుకొని పోవుటకు వచ్చితిని.

కృష్ణ—నిర్ణయించు పెద్దలు తాము. చేసెందుకు?

బల—నీవుకూడ లేని యేసంబరమునకు అమ్మ యియ్యకొనదు.

కృష్ణ—నేజేయుమనినఁ జేసెదరా?

నందు—అటంక మేమాన్నది?

కృష్ణ—వలదనిన మానుదురా!

నందు, బలరా—(ఊరుకుందురు.)

కృష్ణ—పోనీ. మనలో మనమాట. ఒకవేళ మనము చేయుట మాని
చేసిన నేమగునో?

సందు—అ! అ! ఎంతమాట! దేవరాజు కోపిండును. వర్షములు కరియవు.

కృష్ణ—ఇప్పుడీ యాగము చేయుటచే మీకేమైన వ్యయము ప్రయాసయు నున్నదా?

సందు—రెండును విశేషముగనే కలుగును.

కృష్ణ—ఎవ్వరయిన నిట్టిపని చేయుట, చేయుకున్న సేరికో గోపము వచ్చుననియా? లేక దానివలన మనమేక్షైత్య లాభము నొందవచ్చుననియా? రెంటిలో నేది ముఖ్యము.

సందు—లాభము గలుగుటయే ముఖ్యము.

కృష్ణ—ఎవ్వరికయినఁ గోపము వచ్చునని కామకటా?

సందు—కాదు.

కృష్ణ—అట్టిలాభ మాపనిచేయకయే వచ్చుచుండ మఱియు నానిచేయుట వ్యర్థమగునా?

సందు—అవును.

బల—లేనిపోని భారము తలపై వేసికొనుటకదా?

కృష్ణ—ఇట్టి యాగముచేసి యెన్ని యేడ్లయినది!

బల—ఎన్నో మాకు లెక్కా?

కృష్ణ—ఈసారి మానివేయుఁడు, మనకేమి యుపద్రవము గలుగునో చూచెదము.

సందు—ఈసారికి మాత్రము చేసినసేమి?

కృష్ణ—ఇకఁ బ్రతి పర్యాయము నీసారియే యందురు. నాయనా! మీకు సందేహమెందులకు?

ఉ. భారుణి గొప్పకార్యములు • దారతఁ జేయుట లాభమేదో చే
గూగు నటంచుఁగాక, మఱి • గొంకక చాలధనంబు నెవ్వరే

నూరక పాటబోయు టది • యొప్పుదు దుర్వ్యయ మాను గానని
పూరణ మట్లుచేయుటలు • గాంచిన విజ్ఞులు నింత సేయరే.

ఉ. కారణ మేదిలేక భువి • గార్య మదొక్కటి గల్గడింక నా
కారణకార్య నిస్థియ మ • ఖండ బలాఘ్యలెయైన దాటఁగా
నేరను సృష్టిజాల మొక • సేమముఁదప్పి చరింప దెప్పుడు
మీరొక టిట్లానదృటలు • మేలొకొ? లెస్సవలంచి చూడుడి.

ఉ. ఇచ్చలెఱంగు కారణ మొ • కిలెయు లేక చరించు నాజనుక
నిచ్చియటంచు బాలకులు • పేడి సవ్వమఁ గేలిసేయుచో
సచ్చరిత ప్రభావులయి • సర్వమెఱింగిన మీరె సేయఁగా
పచ్చునె! యూరిలోనఁ దల • వంపుల కోర్పుచు సూరకుంచురే.

బా.—(వొరచెము కోపముతో) మాటలు చాలనేర్పితివని మేమెఱుఁ
గుచుము లెమ్ము. ఈయొగము మానుటచే నింద్రునికి గోపము
వచ్చిన నీవట్లు పడఁగలవా?

కృష్ణ—అన్నా! ఇంద్రునికిఁ గోపము వచ్చిన నేనట్లుపడు విషయము
తరువాత. కాని యీతనికిఁ గోపమువచ్చినను మనకేమి కొఱియి!
స్వర్గమునకుఁ బోవలసివచ్చుదుగదా మనకు వజ్రభయము!

క. కోపింపనిమ్ము శక్రనిఁ

గోపించిన మనకదేమి • కొలఁతవడును, స్వ

ర్గాపేక్ష సంతృకాలము

ప్రాసించినవారు గారె • భయ మందఁదగుక

అంభికాక,

మ. సునినానీ జలలాలసంబుల గడుక • సోలింతలక నాకమం
దురు భోగంబులఁ గ్రించుమీదెఱుంగకే • యుప్పొంగు దేవేంద్రుడి
ధర సేమాలనొ వెట్టిగొల్లలు తనుక • దప్పించి యాగంబు సే
యరటంచుక గ్రహించునే భయముతో • సల్లాడ మీకేటికిక.

బల—వర్షముఁ గురియింపకున్నఁ బాలదా?

కృష్ణ—ఓహో! తువకిదియో మీసందేహము? ఆభయము మీకే
మాత్రమును వలదు. వాన గురియుటలో దేవేంద్రుడేమి చేయఁ
గలడు?

ఆ. వె. న ప్రమందు నీరు • చండభేనునిపేడి
దగుల నావిరిగను • నెగసి దివిని
మేఘురూప మంది • మేదిని నర్తించు
దీనిలోన నింద్రు • తెలివి యేమి?

బలరా—అట్లయిన నింద్రునికే దురాఘాటనియు, మేఘ వాహనుడని
యుఁ బేర్లేల కలిగినవి?

కృష్ణ—నేతిదీరకాయలో. నేయి యేమాత్రమున్నదో?

బలరా—(నవ్వి) కృష్ణా! నీవు మాటలలో నలిచతుడుడవు. నీతో
వాదించలేము గాని నీవీయాగము నెంచుటకు మాన్సింప నుండు
కట్టితివో నాకుఁ దెల్పుము.

కృష్ణ—మిమ్ముల సనవసరమగు వ్యయమునుండి రప్పించుటకే! దేవత
మి యున్నది?

సంచ—ఆవ్యయ మిదివఱకే చేయబడినది. యాగ సంఘాతములన్నియు
సిద్ధపఱచఁబడినవి. ఇక నాగుట యెట్లు?

కృష్ణ—మఱియు మేలయ్యె. ఆసంఘాతములఁ దెప్పింపుఁడు. అవన్ని
యు నాయుండ్రుని మొగమునఁ బారఁబోయుటకు మారు మన
మండలి విష్ణుమైన పిండివంటలఁ జేసికొని కడుపులార భుజిం
తము. బీదలకింత పెట్టుదము. బ్రాహ్మణులకు మంచి దానము
లిత్రము. గోవుల కిష్టమైన ఛాన్యరాసులఁ బోసి తినఁబెట్టుదము.
లేగల కడుపులునిండ బాలు ద్రాగింతము. గొప్ప పండుగఁజేసి
కొందము.

బల—నీవేదియో చెప్పి యువ్విభూతు చున్నావు. కాని యాగార్థముల
నిట్లు దుర్వినియోగపఱచున వచ్చునా?

కృష్ణ—దుర్వీర్యోగమేమి? దేశరాజు పేరుచెప్పి మంటలోఁ బాటఁ బోయుట సద్వినియోగమా? మనమును మన గొల్లలందఱునుఁ మఱియు సనేకులగు బీదవారును, విప్రులును, గోవులును, సం తోషించునట్లుచరించుట దుర్వినియోగమా? పలువురు తా మొసర్చుదాని లాభసవ్వముల నెఱుంగకుండ నెవ్వరోచేసిరిగదా యని తాముకూడఁ జేయుచు సనుకరణంబే యుత్తమధర్మముచే నెఱతురు. కారణము లేకయే వింతగానున్న ప్రతివృత్తమునకుఁ బూజ! ఎత్తుగానున్న ప్రతివల్మీకమునకబూజ! పనిలేక తనకేది యో దేవత యావేశించినదని వీధిలోఁగింతులువేయు ప్రత్యున్మాదికిఁబూజ! అడవినుండి వచ్చిన ప్రతిసన్నునకునుబూజ! దీనికిఁ బూజ! దానికిఁబూజ! ఎందునకది యంతయు? లోకమంతటి లో మనగొల్లలకే యిట్టి నెఱ్ఱి యూహలు చాలఁగ నావహించినవి. నామాట నాలకించి, మీరు యాగము నీసారికి మా నుఁడు. ఇతరులును మనవలెనే మానుదురు. క్రమక్రమముగా మనకులమునకన్న పిచ్చి నమ్మకము లన్నియు వదలఁ గలవు. గొల్లలు సుఖించెదరు.

సందః—ముందెవ్వరయిన మానెనచోఁ దరువాత మనము మాన వచ్చును.

కృష్ణ—మనము చేయునది మంచిపనియైనయెడల మన మొకరి కొఱ కాఁగుటయెందులకు? పోనిండు. మీయాగసంభారముల సంత గా న్యయఁజుపవలెనన్న నదిగో! ఆగట్టునకుఁ జెట్టుఁడు. దాని పై మనగోవులు చాలకాలము నుండి మేయుచున్నవి. కాన నట్లుచేయుట కృతజ్ఞతా సూచనఁబుగ నుండు. అదియుఁగాక మనసంభారముల రసమంతయు భూమిలోఁగలయుటచే నాభూ మిపైనిక బెరుఁగు కనవు, మఱియు మృదువుగను, రుచిగను నొత్తుగనుండును. ఆవులు బాగుగమేయును.

బల—కృష్ణా! నీకెదుల కింతగోసట్టు?

కృష్ణ—నాకేమియుఁ బట్టులేదు. నన్నడిగితేవి కావున నాకుఁ దోచి నట్లుచెప్పితిని. నామాటలు మీకు నచ్చకున్న మీరు పోయి యాగముఁజేసికొనుఁడు. నేనురాను.

బల—(నందునితో) నాయనా! కృష్ణుఁ డేకారణముననో నీయాగము కానీకుండవలెనని తలపెట్టియున్నాఁడు. అతని సమ్మతిలేక మన మది నెఱవేర్పలేమని నాసమ్మకము. పోనిమ్ము. ఈసారి మాని వేయరాదా?

నందు—నాకును వానిమాటలు సకారణముగనే కన్పట్టుచున్నవి. అది యుఁగాక యీయాగవ్యయము చాల సధికముగ నుంటచే నది మనము భరింపలేనిదై యున్నది. కావున వీలైన నది తప్పించు కొనవలెనని నాకును దోచుచున్నది.

బల—కృష్ణా! నీవంతగాఁ జెప్పుదానిని మేము నూత్రము నిరాకరింతు మా! కాని గ్రామములోని తక్కిన గొల్లలలను గూడ విచారించిగాని యిది మానరాదు. కావున నీవుకూడమాతోరమ్ము. వారితోఁగూడఁ జేరి యాలోచింతము.

నందు—ఔనది నిజమే. అట్లుచేయవచ్చును.

కృష్ణ—మేలుమేలు. నావిన్నవమును మీరాలింతురనియే యింతదూరముచెప్పితిని. సరియే. పోదమురండు. గోపకులారా! మరల నిప్పుడే వచ్చి కలసికొందును. లేకున్న మీమండలతో బాటు నామండనుగూడ వ్రేవల్లెకుఁ దోలికొనిరండు. నామండనంఖ్య యెఱుగుదురుగా?

1 గోప—ఎఱుగుదుము. అట్లే తోలితెచ్చెదములెమ్ము.

(నిష్క్రమింతురు.)

శ్రీ ర మ్మ.

శ్రీశోభనాద్రీశ్వరోపజయతామ్.

శుభమస్తు.

గోవర్ధనాద్ధారణము.

ద్వితీయాంకము.

—

దేవలోకము—దేవేంద్రునిసభ.

ప్రవేశము—దేవరాజు, బృహస్పతి.

దేవేంద్రు—గురువర్యా! నాకు నేడేమో చాల విసుగుగా నున్నది.
మదిలో నేమియు దోచుటలేదు.

బృహ—చాలకాలమేపనియు లేకుండుటచే నట్లున్నది కాబోలు.

దేవే—పనిలేకేమి? ఐరావతమునెక్కి యూరంతయుఁ బరిక్రమించితిని.
తరువాత గంధర్వాంగనలచేత సంగీతము విని కొంతకాలము
గడపితిని. దేవా! ఏమాలోచించుచున్నారు?

బృహ—ఏమియులేదు. మీవిసుగుఁడల యెట్లు మానునాయని యా
లోచించుచున్నాను.

దేవే—అప్పురోగనలఁ బిలిపించి నాట్యము చేయుమందునా? ఔనది
బాగుగానున్నది. ఓరీ! ద్వారపాలకా!

ప్రవేశము—ద్వారపాలకుఁడు.

దేవేం—నాట్యము చేయ సంసిద్ధులైన యచ్చన స్త్రీలను ద్వారగారిమ్మ నుము.

ద్వార—చిత్తము. (నిష్క్రమించును.)

బృహ—(తనలో) ఈతనిబుద్ధి యెప్పుడును విషయలంపటమై వర్తించుచున్నదిగదా! మార్పబూచెదనా? ఏమో? ఏమికోపమువచ్చునో? ఐనను గురుఁడనుగదా! చెప్పిచూచెద.

దేవేం—ఏమట్లూరకాలోచించుచున్నాడు?

బృహ—ఁ! వేతేమున్నది? ఇదిగో! చూడుము. అచ్చనలతో నాపైని నాట్యము చేయవచ్చు—కాదు. కాదు. చేయించ వచ్చును. కాని ముందేదైనఁ గొంచెముగాఁ బుణ్య గ్రంథమును జదివి కాలక్షేపముచేసిన బాగుగ నుండునేమో!

దేవేం—మీఱింత తలపోసి తుదకిదియూ నాకుఁ జెప్పవచ్చినది? ఏది యో ప్రాతపుస్తకమును జదివికొనుచుఁ గూర్చుండుట, నయను మీరిన మీబోటి వృద్ధులకుఁ దగినదికాని; సకల సౌఖ్యముల ననుభవించఁ దగిన మాకుఁ దగినదికాదు అదియుఁగాక నేనిది వఱకుఁ జదివిచూడని గ్రంథములేవి యున్నవి?

బృహ—ఇదివఱకుఁ జదివియున్నను జ్ఞప్తిలేనిదానిని, జ్ఞాన బోధకము గానున్నదానిని, లేక విష్ణుకథల—

(అప్పరసలు ప్రవేశించి నమస్కరింతురు.)

దేవేం—గురువరా! ఆగును. అప్పరోంగనలారా! మీశక్తికొలది నాట్యమాసి మమ్ము సంతోషపెట్టుడు.

అప్ప—దివ్యాజ్ఞ ననువర్తింతుము. (నాట్యము నల్పుదురు.)

దేవేం—గురువరా! అందఱిలో నూర్వశియే బాగుగ నాట్యముచేయుచున్నదినుమా! మీకు దేని నాట్యము బాగుగనున్నది? పరీక్షించి చెప్పును.

బృహ—అడవిలో కుట్టలకుఁ జమవుచెప్పుకొను నాకీ విషయమేమి తెలియును. (లేచి) రాజా! నాకు వేళయైనది. సెలవిచ్చిన—

దేవేం—(కూర్చుండబెట్టి) వేళయైనఁ దగువారఁ బ్రాయశ్చిత్తము చేసి కోసవచ్చును లెండు. తాము లేకున్న నాకేమియుఁ దోచఁక పిచ్చిపట్టుచు.

బృహ—ఓరలున్నారా?

దేవేం—వారిని న నాకేమియు సంతోషము కలుగలేదు. నేనెప్పుడును జూచుచున్న నాట్యమేగదా?

బృహ—(తనలో) ఈబుద్ధియే మొదట నుండఁగూడదా?

దేవేం—అప్పరలారా! మీరింక నాట్యము చాలించిపొందు.

అప్పరలు—అనుగ్రహింపఁ బడితిమి.

(అప్పరలు యింద్రునకు మ్రొక్కి నిష్క్రమించుచున్నారు.)

ప్రవేశము—ద్వారపాలకుఁడు.

ద్వార—(తనలో) మారాజుగారేమొ కోపముతో నున్నారు.

దేవేం—ఓరీ! పచ్చి తెల్లమొగముతో నావంకఁజూచెదవేమి? ఉన్నదే మో త్వరగా వెల్లిగక్కి పోరాదా?

ద్వార—దేవా! యాగసంభారములఁ గొనివచ్చు చారులువచ్చినారు.

దేవేం—చారులు! గీరులు! అండఱకు నన్నుజూచుట కిదేసమయనూ! వీలుగాదు పొమ్మనుము.

ద్వార—(పోబోవఁగా)

దేవేం—ఓరీ! ఏమి! మాటవినకయే యట్లు పరుగెత్తెద వెక్కడకు? వారల రమ్మనుము.

ద్వార—(నిష్క్రమించును.)

దేవే—దేవా! యాగమనిన జ్ఞాపకమునకు వచ్చినది. భూలోకమున రాక్షసబల మధిక మగుటచేత మనకు యాగ సంభారములే వచ్చుటలేదుగదా!

బృహ—కొలది కాలములోనే మనకష్టము లన్నియుఁ గడతేలును లెమ్ము.

దేవే—(వినుగుతో) ఎట్లు కడతేలును? నీవలననా? నావలననా? మర భటులందఱుఁ బిఱికిపందలై, రాక్షసనామము వినునంతనే పునరాలోచనలేక తిరోహితులగుచుండును.

బృహ—(తనలో) తానుమాత్రమేల రాక్షసులను బాలియింపరావో? (ప్రకాశముగా) అన్నియుఁ ద్వీరలో సరిపడునులెమ్ము.

దేవే—ఏమి సరిపడును? అసురుల వలనఁ బ్రహారములు మనకు సరి పడునా?

బృహ—కాదు. ఆనాఁడు నీవును, నేనును, బ్రహ్మయు వైకుంఠమున కేగి యిందిరానాథునితో మన బాధలఁగూర్చి మనవిచేసికొనఁ గా, భూమినవతరించి, మనబాధల నివారింపఁజేయుమనని వా ద్ధానమిచ్చి యుండెనుగదా!

దేవే—వాగ్ధానమిచ్చుటకేమి? వైకుంఠమునఁ విశ్రాంతిగ నుండక మనకొఱకై భూమిలోఁ బుట్టుట కారణికేమి తొందరవచ్చినది? ఆయనచెప్పినట్లు మన దేవకాంతలఁ జాలమందిని మనకులేకుండ భూమిలోఁ బుట్టఁ బంపితిమిగదా! వారలెక్కడఁ బుట్టిగో యే మైరో? మనకుఁ డెలియలేదు. ఇంతకు విష్ణువు అవతరించినట్లు, మనకు వార్త రానేలేదు.

బృహ—అవతరించెనో, అవతరించునో, అల్పజ్ఞులగు మనకు శ్రీహరి లీలాచర్య లనుభవముపై గాఢ సులభముగ బోధనకువచ్చునా?

దేవే—అవతరించునా? ఎవ్వఁడు నినుఁబోలిన బృహస్పతు లొక కోటి మందియు, ననుఁబోలిన దేవేంద్రు లొకలక్షమందియు, నిప్పటి

బ్రహ్మనుబోలిన బ్రహ్మ లోకవేయిమందియుఁ బుట్టి చచ్చిన
లరువాత—నెన్నియుగములకో—ఎన్ని కల్పములకో—యవ
తరించును. నీమాటలకేమి?

ప్రవేశము—భటులు.

దేవేంద్ర—ఓరీ! నున్ను తినిన పాములవలె నిట్లు నెమ్మదిగా నడచెదరేమి?
ఏమివిశేషములు? త్వరగాఁ జెప్పు.

భటు—దేవనాథా! భూలోకమున రాక్షసుల బాధల వలన యాగ సం
భారము లెక్కడను దొరకలేదు.

దేవేంద్ర—అది మన కెప్పుడు నున్నకర్మమేగదా! కొత్తసంగతులేమి?

భటు—సూరసేనరాజ్యంబున వ్రేపల్లెలోని యాదవులు దేవరవేర యా
గ మప్పుడప్పుడు చేయుచుండుట వాడుకయైయున్నది.

దేవేంద్ర—ఔను. కాని వారును జాలకాలము నుండి చేయరై రిగా! నే
ననిన వారికిఁగూడ నిర్లక్ష్యము కాఁబోలు?

ఉ. ఏదియొమూలఁగాఱడవి * నెంతయుఁ గుమ్మరి కష్టమందుచు
యాదవులాలమందలను * నట్టిటుమేవుచు, జీవనంబులే
మేదినిసాగఁజేయుటకు * మిక్కిలిఁ గుందుదురంచు నింకనే
నాదరరీతినుంటి నిను * మంతయుజాగిఁకమీఁద సైతునే.

ఐన నేమి! ఇప్పుడైనఁ దెలివిగాంచిరికదా! ఏవీయాగసంభార
ములు? వానిని బరీక్షించుచునైన బ్రోద్దువుత్తము. గురువరా! సం
ధ్యావందనకాలమైనను నిన్నిం దాఁచి పోయితిన్నెత్తమునకు లోఁజేసినం
దులకై వీరలు తెచ్చినవన్నియు మీకిచ్చెద.

భటు—దేవా! లేవు.

దేవేంద్ర—ఏమిలేవు?

భటు—యాగసంభారములు.

దేవేం—ఓరీ! వానిని మీరుదాచిలో దొంగిలించితిరి కాబోలును? మీ
మీసట్లు తుమింపను.

భటు—స్వామీ!

దేవేం—స్వామియులేదు. గీమియులేదు. ఓరీ! ద్వారపాలకా! ఈ
రాక్షసుల నైరావతముచే దొక్కింపుచునుము.

భటు—స్వామీ! మామొలుసాంతముగా నాలకింపవలెను.

దేవేం—అలకించుటకేమున్నది?

భటు—వారాయాగము నీసారిచేయలేదు.

దేవేం—చేయనిదే యాయాగప్రశంస యెందునకుఁ దెచ్చితిరి. నన్న
రక యువ్విభూరించుటకా?

భటు—మామసవి యొకింత శాంతముగా నాలకింపవలెను.

దేవేం—శాంతముగా నాలకింపకుండుటకు నేను ముంగోపినా? నా
యందీదోషమెప్పుడు కనిపెట్టితిరి?

భటు—దేవరయాజ్ఞకు బాత్రులము.

దేవేం—కానిండు. చెప్పవలసివది త్వరగాఁజెప్పుడు.

భటు—వారీసాకికూడ యాగముచేయుటకు సన్నిమును సిద్ధము చేయు
చుండిరిని విని మేమాథలమునకుఁ బోయితిమి.

దేవేం—ఏమైనది?

భటు—వారాయాగమును జేయలేదు.

దేవేం—మఱియేమిచేసిరి?

భటు—తెచ్చిన పదార్థములన్నియు తమ జేరున నావతిసేయకయే,
వారే తినివేసిరి.

దేవేం—అ! నిజముగనే...

భటు—నిశ్చయముగ.

దేవేం—(ఉగ్రుడయి) ఓరీ! గొల్లలారా! నాపేరునఁ దెచ్చిన పదార్థము
ల మీరనుభవించితిరిగా! ఏమి కండకావరము?

ఉ. పాలును పెద్ద మిఁగడలుఁ ♦ బల్మరుబొజ్జలనిండమింగి యే
కాలము నాలవెంటఁజని ♦ కర్షణకెట్టి శ్రమంబులేమిచే
జాలఁగఁ గ్రొవ్వి గొల్లలతి ♦ సాహసులై త్రిదశాధి నాథులన్
దేలికఁజేసియాహుతికి ♦ దెచ్చిన ద్రవ్యములన్ హరించిరే.

వీరలకు, వీరిగోగణంబులకు నాదిపోషకుడ నేనని యెఱుంగరు
కాఁబోలును? నాకాగ్రహమువచ్చినఁ దుచ్చులగువీరెంత! వీరిగోగణ
మెంత! రెండేండ్లు మేఘముల వర్షము గుఱియవద్దనినఁ జాలదా?

క. గోవులను మేపుచోటుల

నే వర్షము గుఱియఁబోవ ♦ నీకుండిన వా

రావులతో వై శంబే

చావరె యెందునను దిండి ♦ సమకూడమిచేక.

బృహ—వారల్లెందునకు యాగము మానిరి?

దేవేం—ఎందునకు మానిన మనకేమి? మానిరి వారి గర్వమడఁచుటకు
మనకది చాలును.

బృహ—ఇంద్రా! తమించి నామాట వినుఁడు. వారేదియో యవి
లంఘనీయమగు నవసరము లేనిదే యూరక మఖము మాను
దురా?

దేవేం—నారిపొట్టలఁ బోసికొనుటకంటె వేటొక యవసర మేమున్నది?
భటులారా! వారు మానుట కంతకంటె నేమైనఁ గారణ
మున్నదా?

భటు—ఉన్నది. అది తెలిసికొనుటకే యింత తడవైనది. వ్రేపల్లెలో
గొల్లలందఱు దేవరపేర యాగము చేయుటకు సంసిద్ధులయి
యుండగా, సందుఁడను నొక పెద్దకుఁ గొడుకైన కృష్ణుడను
బాలుఁడు వారికేదేదియో బోధించి వారల నివారించెనట!

దేవేం—“అబ్బ! చూ మాన్పించెనా? ఉన్నదియున్నట్లు చెప్పచున్నావా? లేక సోమ మధికముగాఁ బాసముచేసి నీనోటికొలదిఁ బ్రేలుచున్నాడవా? జాగ్రత్త!

భటు—దేవా! నిజస్థితినుండి వీసమంతయున నేవేలుగఁ బల్కుటలేదు. ఆ బాలుఁడు చాలఁ జిన్నవాడెయట!

దేవేం—“అబ్బ! మతము చెప్పిన వారుమానిరా? గొల్లలకేమైనఁ బిచ్చివట్టి నదా? ఆ బాలుఁడు వారితో నేమని చెప్పెను?

భటు—ఆతఁడు వారితోఁ బల్కినమాటలు మేము తెలిసికొన జాల మెతిమి. కాని యాతఁడు వక్కాణించిన ముఖ్యాంశములు కనుఁ గొంటిమి.

దేవేం—ఏమవి?

భటు—“మనకు వర్షములు కురియుటలో దేవనాథుని సాహాయ్య మే మియు లేదనియు, వర్షము నై సర్గికముగాఁ దనంతఁ దాఁగురి యక మానదనియుఁ గావున దేవనాథునకు మఖము చేయించుట వృధావ్యయమనియు” బోధించెనట.

దేవేం—ఎట్లు? కండకావరపుమాట లన్నియు నాబుమతని నోటి వెంట వచ్చినవే? వాడెట్టి వాఁడు?

భటు—ఆతనిఁ జూడకుండుటచే వాడెట్టివాడో మేమెరుగము. కాని యాతఁడెవ్వరిమాటయును వినక యెప్పుడును పలుగాకి పనులు చేయుచుండు నని మాత్రము వింటిమి. మఱియు యాదవులం దఱకు నాతఁడనినఁ జాలభయమును గౌరవమును గూడనట!

దేవేం—వాడెట్టి వాడయిన మనకేమి? మనయెడల నగౌరవముఁజూపి యుండుటచే వారిని దప్పక శిక్షింపవలెను.

భటు—మేమెఱిగిన విషయము లందేదియు దేవరకడ దాచరాదు. నాబాలుఁడు గొల్లలకొక కొండనుఁ జూపి ఈ కొండపై మన యావులు మేయుచుండుటచే దేవనాథునికంటె నీకొండయే

మనకుఁ జాలనుపకారిగానున్నది. కావున మీ పూజలన్నియు
నిఁక నీకొండకుఁ జేయుఁడని పురికొల్పఁట!

దేవేం—(కోపముతో) ఓరీ! పాగరబోతా! నన్నింతగా నెగ్గాడితివా?
ఇఁక నీవని పట్టితెదను. ఆకుట్టఁడు చెప్పినట్లాగొల్లలాకొండఁ
బూజచేసిరా!

భటు—ఇంకను జేయలేదు. నేఁడో, రేపో చేయఁబోవుచున్నాను.

దేవేం—ఏమీ! తుచ్చులగు మానవుల కింత యదరిపాటా? ఇంత
నిర్లక్ష్యమా?

క. పుట్టిననాది జరామృతి
నెట్టనఁజై వచ్చుదేహ ♦ నిచయంబులతో
విట్టిపడుటేల వీరలు
మట్టించెద వీరినపుడు ♦ మనుచు నెవఁడో?

ఎట్లు? చూచెడఁగాక! ఓరీబాలకా! దేవేంద్రునికివచ్చు నాగ్ర
హము, నీవేదియోదుండగము చేసినప్పుడు నీపై వచ్చిన నీజనని కోపము
వలెఁ జల్లారునది కాదునుమా?

తే. గీ. పుల్లభో నావుతోఁకపై ♦ బాసుచుకొనుచు
“చొచ్చి, చొచ్చి, చో” యటంచు మునుపీవు ♦ పెచ్చుపెటిగి
దేవనాథునికెదురుగాఁ ♦ దిరిగినావే?
పురుగు పెద్దమంటలపైకి ♦ బోవునటులు.

వర్షములఁ బట్టుమని యొక రెండేడు లాఁపిరినా మీగోవులు
మేయుటకు గడ్డియేలేకుండును. అప్పుడు నీకడుపునింపుకొనుటకు వాని
చన్నులలోఁ బాలులేక, నీవు కొన్నినాల్లకలితో మలమల మాడినఁ
గాని నీయొడలికొప్పు కరఁగదు. తలఁగారు తగ్గదు. దేవనాథుఁడను
నెవరనుకొంటివో? ఓరీ! భటులారా! మేఘదేవతలఁ బిలిచికొనిరండు.
భటు—(నిష్క్రమింతురు.)

బృహ—(తనలో) నేడితని కేలాశో తగినకారణము లేకయే, కోపము తోయముగా వచ్చుచున్నది? ఈతనివైఖరిచూడ నీతనికిఁ గొలదికాలములోనే యేదియో సంకటము వచ్చునట్లున్నది.

తే. గీ. తగినకారణమింతలేకయే ♦ మిగులజనుఁడు

కోప, చింతాభయంబులఁ ♦ గూడియున్న

వాని పర్యవసానంబు ♦ లైన వెతలు

కోలఁదికాలంబులోనె రాఁ ♦ గలవు నిజము.

(ప్రకాశముగా) రాజా! పిల్లవాఁడువద్దనిన యావపులందఱొక్కసారిగ నీమఖము మానుదురా? వింతగానున్నది.

దేవే—వింతయగుగాక! వారు మనల ధిక్కరించుట గొప్పనేరమందురా? కాదా?

బృహ—వారూచేసినది గొప్పనేరమే! చాల గొప్పనేరము. కాని యా పిల్లవాఁడు బోధించుటేమి? బెద్దవారు వినుటయేమి? చూడగా నేదియో వింతగానున్నది. ఇదిగో! చూచుము. మనమందఱము మనపిల్లల—మనకుఁ బిల్లలులేరుగా—లోకములో సాధారణముగాఁ బెద్దవారిబోధనలు చిన్నలువినుట సహజము. ఒకవేళ నేక్షణక్షణమున బెద్దలకెదురాడిన రెండుతాడనము లొనర్చి వానికి బుతులేనిమాటపై న్నర్తించుటయూ?

దేవే—కనులకుఁ బొగఁరెక్కి కండకావరమున మతులు సెడినవారందఱి వలె సత్పథమునఁ జరింతురా?

బృహ—అటుకాదు. దీనిలో నేదియోవిశేషమున్నది. ఇప్పుడు మీరు ఎన్నిము మాన్పించినను వర్షములేమిచే వారికి బాధ కొంతకాలమునకుఁగాని కలుగదుగదా? కొంతకాల ముగి దీనియుదంతమంతయు బాగుగ నెఱిగిన తరువాత నేకార్యమునకుఁగడఁగిన నేమిబాధ యున్నది? తొందరపడిన నేటికి హాని చేయుచున్నా?

ఒక్కనిపైకోపించి వర్షముల మాన్పిన యెడల లోకమున కంత టికిని హాని కలుగునుకదా? ఎలుకను సంహరించుటకు యిల్లు కాల్పుటయను సామెత భూలోకమున నున్నది.

దేవేంద్ర—కావున తమయంద్రేశమేమి?

బృహ—వీరు యింద్రయాగము నలువకన్న నేమి! మనకాహుతినిచ్చు వారెందఱు లోకములలోలేరు?

దేవేంద్ర—మీరు ఎప్పుడు మమ్ము వీక్షమింపనీక, యిట్లేనివారించుచుండురు. దానవులఁ జూడుడు. వారి మానసేచ్ఛలే నీతులుగను, వారి సౌకర్యములే ధర్మములుగను, విష్ణువీగుచున్నారు గాని నీబోటి ముసలి మూల్గులనే వేదమంత్రములుగాఁ బాటించుచున్నారా? హిరణ్యగర్భంబును, ఫాలనేత్రుఁడును, వారికిఁబ్రత్యక్షమై వారికి వరములిచ్చుచున్నారు గాని మన దేవతలకేమైన నిచ్చుచున్నారా? విష్ణువలితటివాఁ డవతారములెత్తుట వారికొఱకా నాకొఱకా? తుదకోడి చచ్చినఁ జచ్చిరిగాక! మనదేవతలలో నొక్కఁడైనను హిరణ్యకశ్యపుని యంత కీర్తి గడించెనా? రావణునియంత శౌర్యముంగాంచెనా? ఇప్పుడు భూలోకమునఁ దేజరిల్లు శిశుపాలునియంతవేరైనఁ బొందెనా? ఎందువలన వారలకును మనవారికి నింత తారతమ్య మున్నది. మనవారలెటు పోయిన నేమివచ్చునోయని వెనుకాడుట చేతను, వారు వీరులై విచ్చలవిడిగ వర్తించుటచేతను—సాహసమే యన్నిటికిని బ్రధానము. కావున నన్నిందుండి నిరుత్సాహపఱుపకుడు.

బృహ—(తనలో) ఓహో! రసము ముదురు చున్నది. ఈముంగోప మీతని నూరక పోసేయదు. ఐన నింకొకసారి చెప్పిచూచెద. (ప్రకాశముగా) రాజా! నీమేలుగోరువాఁడ నగు నామాట నింత యాలింపుము.

సీ. దేంవేద్ర! నీమేలు ♦ దినదినంబునుగోరు
 గురునిమాటకు కిస్క ♦ గొనకుమయ్య
 గొప్పవారలకై నఁ ♦ గొలదికార్యంబైన
 నూహించి యొనరించు ♦ టొప్పనయ్య
 కోపంబుమదిఁబూని ♦ పాపపుణ్యంబుల
 డెలియ కెవ్వరికెగ్గు ♦ దలపకయ్య
 చిన్న బాలుఁడుగాన ♦ శిక్షింతుమవలీల
 ననినమ్మి వానిపైఁ ♦ జనకుమయ్య
 తే. గీ. గొల్లకుఱ్ఱఁ డల్పుడెయంట ♦ కల్లయయ్య
 యేనతని నొక మిన్నగా ♦ నెంతసయ్య
 యెట్టిపుట్టలో నేపాము ♦ యెఱుంగమయ్య
 యాతురతమాని లెస్సగా ♦ సరయుచుయ్య.

దేవేం—అనెట్టిగొల్లలు మమ్ము ధిక్కరింపఁగలరా?

బృహ—ధిక్కరింపఁజాలరను కొనుము. ఐనను గొంచెమాఁగి సంగ
 తుల నెఱుఁగుదుము. ఒకవేళ నీవిప్పుడు వర్షమునిలిపెను కాల
 మునకుఁగాని వారికి బాధగలుగదు.

దేవేం—అట్లని వారి గర్వప్రహరణము చేయుటకొక విధము గలదు.
 అనావృష్టివలన బాధ కొంతకాలమునకుగాని మానవులకుఁ దో
 పదు. అతివృష్టివలని సంకటము అప్పుడే తెలిసివచ్చును. తే!
 మేఘదేవతలు రారో?

మే. దేవ—(ప్రవేశించి) స్వామీ! ఏమిసెలవు?

దేవేం—మీరీక్షణమే మీమీమేఘ జాలములతో - ఏవి? ప్రళయ కా
 లమున వెడలు మేఘములన్నిటితో భూలోకమున వేసలై
 యను గ్రామంబుపై కేగి యాపల్లెయు నాపరిసరప్రదేశములన్ని
 యును నాలుగై రావతములంత భోతుగల జలార్ణవమగునట్లుగ

నులుములతో, బిడుగులతో, మెఱుపులతో, హిమ శిలా
వృష్టిగురిసి యాచరదేశమునంతను నాశము చేయవలెను. అట్లు
చేసి వచ్చితిరేని మీరు కోరుకొనినవెల్ల సచ్చి సంతోష పెట్టు
వాడ. నేనుగూడ నైరావతమునెక్కి మీవెంటవచ్చెద. బృ
హస్పతి! తామింక అశ్రమంబునకు విచ్చేయుడు.

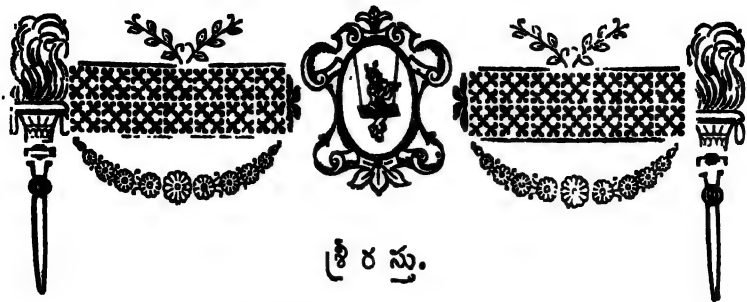
(నిష్క్రమించును.)

బృహ—అహ! ఎంతవాడయిన నేమి:

శ. కాలము దాపురించుతఱి, గాంచడు మేలునుకీడుగాని, తా
మోలనవంశస్థాయమగు ♦ ముచ్చటయొక్కటిచెప్పఁజూచినా
గాలునియట్లు లుగ్రుడయి ♦ కట్టడియొకడుదెట్లు, పానికి
లోలనశిష్టయాదనుక ♦ బుద్ధియుగల్గుదు కాలవక్రతా
లీలనెదుర్కొనం జనంగ ♦ లేడు విధాతయు వానితాతయుక.

(నిష్క్రమింతురు.)

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీశోభనాదీశ్వరోపజయతామ్.

శుభమస్తు.

గోవర్ధనోద్ధారణము.

తృతీయాంకము.

—•—•—•—

గోవర్ధనగిరిప్రాంతభూమి.

ప్రవేశము—కృష్ణుడు; 1, 2, 3, 4 గొల్లలు. కొందఱుగోపకలు.

*పిక—నమిక్మష్టా! నీపట్టుదల! ముసలివారిసందఱను నీమాట చావు
ర్యంబున నీదారికిఁ త్రిప్పి, దేవేంద్రునిపేరఁ జెట్టవలసిస యాగ
సంఘారముల నీగట్టనకుఁ జెట్టించుచున్నావు!

కృష్ణుడు—పెట్టటకదా కావలసినది; ఇఁక నెవ్వరిపేరఁ జెట్టిననేమి? అన్ని
యుఁ దుదకొకస్థలమునకే పోవునుగదా!

తే. గీ. పరికిచ్చిననేమవి ♦ యెల్లందుడకు
దైవసంప్రీతి కరములై ♦ తనరుచుండు
నీరమేనదిలోఁబడి ♦ పాటుచున్నఁ
గడకు సాగరంబునుజేరి ♦ కలియుఁగాడె?

2 గోప—కృష్ణా! అదిగో చూడుము. నీవుచెప్పినప్రకారము మన మందఱు
దలస్నియు గొండచుట్టు నెట్లుప్రదక్షిణము చేయుచున్నవో.

కృష్ణ—అవును! ఆహా! వానియందము చూడుము.

సీ. సాగస్సైన నడకతో * సుందరాకృతితోడఁ
గోమలాంగులఁబోలు * గోవులవిగో!
తల్లియావులచుట్టుఁ * దాండవంబొసరించి
ముడ్చులొల్కెడిలేఁగ * మూఁకలవిగో!
పెద్దఱంకెలతోడ * పెనుమూపురములతో
బుసపెట్టిచనెడి నాఁ * బోతులవిగో!
బడియైచ నట్టిలు * నసివాలుగిత్తలు
రాజల్లిలాగు గో * రథములవిగో!

తే. గీ. అమలపాయసంబుల, నిండి * నట్టికుఱ్ఱ
చయముతో నొప్పుగోపాల * సంఘముదిగో!
చలిత తనుమధ్యవిలసన * నస్మరాళ
గమనముననేగు గోపికా * కాంతలరుగో!

బల—చూచితిరా! ఆయుర్జన మంతయు నెంతసంతోష కరము. ఇ
గిరిప్రదక్షిణముచేసి పల్లెలకుఁ బోవుచున్నదో.

3 వ గోప—ఆహా! బొజ్జనిండ తియ్యని వంటల భుజించితిమి. చల్ల
గాలిహాయిగా నున్నది. ఈవచ్చిక పట్టల పండుకొని హాయిగా
గా కథలుచెప్పుకొందము.

(అందఱు పరుండుదురు.)

1 వ గోపిక—చిన్నికృష్ణా! నేనుపాయసము బాగున్నదా! లేక పర
మాన్నమా!

కృష్ణ—నీవేదినడ్డించితివి?

1 వ గోపిక—పాయసమే;

కృష్ణ—అదేబాగున్నది.

1 వ గోపిక—కాదు. మఱచితిని. నేనువడ్డించినది పరమాన్నమే.

కృష్ణ—ఓహో! జ్ఞప్తికివచ్చినది. అదే రుచిగానున్నది.

1 వ గోపిక—కల్లలమూరి పిల్లడా! నేనేదివడ్డించలేదు.

కృష్ణ—కావుననే లెండును నాకురుచింపలేదు.

2 వ గోపిక—అ! ఏమీ! వడ్డించినదినేను.

కృష్ణ—ఓహో! అట్లట్లే! కావుననే కడుపునిండ జుట్టితిని. మా అన్న
య్యనమగుము.

బలరా—ఓయిబాబు! నాకు మాటాడుట కోపికలేదు. నిద్రవచ్చు
చున్నది.

సందు—అవును. కడుపునిండ దినిననామ విశేషముగ మాటాడ
కూడదు.

1 వ గొల్ల—కొంచెముసేపు నిద్రపోవుదము.

అందఱు—అవును. అవును. అట్టిట్లు పొరలి కొంచెము కన్నుమూసిన
గాని ఆయాసము తీరదు.

అందఱు—అవును. అ! అ! (అని ఆవులించుచు గుట్టువెట్టి నిద్రింతురు)
(ఉఱుములు; మెఱుపులు.)

కృష్ణ—అన్నా! లెండు. లెండు. గాలివాన వచ్చుచున్నది.

(అందఱు మేల్కొందురు.)

1 గోప—ఇప్పుడేగదా! కన్ను మూసికొన్నాము. అ! అ! (ఆవులం
చును.)

2 గోప—అప్పుడే యామబ్బులన్నియు నాకాశము నిండినవేమి?

3 గోప—ఇంతసల్లని మబ్బుల నెన్నడును చూడలేదు. రాత్రివలె
జీకట్లు క్రమ్ముకొని వచ్చుచున్నవి.

కృష్ణ—మబ్బు క్రమ్ముకొనినప్పుడు చీకట్లు పడకుండునా? మీకెందు నకివంత?

1 గోప—అరే! ఆపెను గాలి యప్పుడే ఇక్కడకు వచ్చినది.

కృష్ణ—(చప్పటులఁగొట్టి నవ్వుచు) ఓ హో హో! అటు చూడుడి? గోపికల కేశబంధములు ముడివీడఁ దుమ్మెదల చాలువలె గాలి కెల్లెగురు చున్నదో?

1 గోప—కృష్ణా! నీకప్పుడు గోపికల మెచ్చుకొను సంబరమేనా?

కృష్ణ—ఇప్పుడంతకంటె నుపద్రవ మేమివచ్చినది?

1 గోప—ఏమివచ్చినదా? అబ్బ! ఈగాలి యెంతచల్లఁగా నున్నది? పడినీతువునందుఁ గూడ నింత చల్లదనము లేదే! దాడలాను చున్నది.

2 గోప—(వణఁకుచు) మంచువేసవి కదాయని, కప్పుకొను కంబళుల నైనఁ దెచ్చుకొనలేదు.

1 గోప—అండలమీఁచెట్టు మొదటి కేగుదము రంకు. (లోపల నేదియో విడిగినధ్వని యగును) అమ్మయ్యో! అంత పెద్దచెట్టే విడిగినదే. ఏమి యీగాలి బలము!

1 గోప—మనము దానిక్రిందకుఁ బోయిన తరువాత విలుగక మురిదు గనే విడిగినందునకు దానికొక దండము పెట్టుము. (లోపల నులుము మెలుపులసడి) అయ్యయ్యో! ఈ గాలిలోఁ బాటు వాన కూడనా! ఇట్టి యులుములను, మెలుపులను, నేనెన్నఁ దును ఛూడలేదే!

2 గోప—ఓరీ! మనము త్వరగా నిడ్లలోనికిఁ బోయి దాఁగికొందము రంకు!

3 గోప—పాపము మన గోవులో?

2 గోప—వాని సంగతి రేవు చూడవచ్చును లెమ్ము!

కృష్ణ—స్నేహితులారా! నేనుండగ మీకోభయ మెందులకు? ప్రకృతి స్వభావమునఁ గలమునకు వచ్చు వాసకే మీరు తల్లడిల్లుచున్నారా? ఈవర్షమెంత సొగసుగఁ గురియుచున్నదో చూచుచు!

1 గోప—ఇదియేమి సొగసుబాబూ! నీకిది యొక యాటగానున్నది కాబోలును! మాకుఁ బ్రాణసంకటముగా నున్నది. ఓ. ఓ. చలి. చలి.

(పైనుండి చినుకులును పెద్దవడగండ్లును బడుచున్నవి.)

2 గోప—బ్రతికియున్న బలుసాకేరి కొని తిసవచ్చుచు. పరుగో! పల్లెకు! (కృష్ణుడుగాఁక కొదువవారు కలవరపడుచు పరుగెత్తి నిష్క్రమింతురు.)

కృష్ణ—(నవ్వి) నేడలంచినంత యైనది. మంచి వినోదము జరుగుచున్నది. మఖము మాన్పించితిని కోపించి దేవేంద్రుఁడీవని చేయుచున్నాఁడు. పాపము మాగొల్లలందఱు తాళువానకు భీతిల్లి యిండ్ల కఱికినారు. వృథాప్రయానముకాని దేవనాథుని తాళువానకాయెండ్లు మాత్రమాఁగునా? (ఉలుములధ్వని) నిజము. అదిగో! మావేసలై పైనే విశేషముగా తాళ్లు పడుచున్నవి. (ఆవులఱచుధ్వని) అరేరే! ఈసందడిలో నా ప్రియమిత్రములగు గోవుల మఱచితినే. అవియు తాళువానకు భయమంది యూర్పుచున్నవి అకటా! ప్రాణమనిన నీజంతుజాలమున కంతకు నింత భీతి యెందునకో! (లోపలధ్వని) ఓహో! వేసలైపైఁ బడుగులు పడుచున్నవే! మావారే యపాయము నొంది యుండరుగదా! ఇండ్లు పోయినను మావారికి ప్రాణాపాయము గలుగకుండుగాక! ఇంక దేవేందుగ్రామి యిష్టము వచ్చినట్లు తాళురువ్వనిమ్ము.

(తెఱలోఁ గలకలము)

అరేరే! చిత్రము! ఏకి అపాయముఁ గలుగకున్నను అందఱును భీతిల్లి మావారిలా యిల్లుగూల నీయింటిలోను, నాచెట్టు విఱుగ

సీచెట్టుక్రిందను, నీపుట్టుక్రిందను, నీపుట్టుగూల నింకొక పుట్టుచాఁ
టనకు నెట్లుఱుకు చున్నారో! వెట్టులారా! ఆ ప్రయత్నము
లన్నియు మిమ్ముఁ గావలేవునుఁడీ! నాకడకు వచ్చినఁగాని మీకు
క్షేమము దొరకదు.

తే. గీ. ఆపదలు గల్గునపుడు జీ • వాళి యెల్ల
భీతినట్టిటు గొట్టుక • పెనఁగుకంటె
జిత్తమున నన్ను నొక్కఁత • చింతసేసి
శరణటన్న బాధలవెల్ల • నమసిపోవె.

ఓహోహో! పల్లెలోని యిండ్లన్నియుఁ బడినమాప్తి యగుటచేఁ
గాఁబోలు మాగొల్లలందఱు, విడిగి పై బడునను భయముచేతఁ జెట్టు
క్రింద దాఁగనొల్లక బయలున నట్టిటు లఱుకుచున్నారు. ఏమి వీరి
యన్నాదము. పరుగిడినంతనే పైనుండి పడుతాళ్ళదెబ్బలు తప్పనా?
ఏ! మాయమవీరులందఱును! ఇప్పుడు వారివీరత్వమేమి పనికివచ్చును?

(లోపల) కృష్ణా! ఎక్కడనున్నావు?

కృష్ణా—వీరెవరు? ఓహో! నాగోపికలారా! ఇంతసేపటి నుండియు వీరి
సంగతియే మఱచి పోయితిని. నాపము వీరు చలిలోఁదరిసి
యెంత వణఁకుచున్నారో! అకటా! వీరిలో ముసలివారు కూడఁ
బాలమంది యున్నారే! ఇదిగో! ఒక గోపిక యిటు వచ్చు
చున్నది.

ప్రవేశము—గోపిక.

గోపిక—కృష్ణా! ఎక్కడ నున్నావు?

కృష్ణా—ఇక్కడ! ఇక్కడ! ఏమి యుపద్రవము వచ్చినది? అట్లు కేకలు
వేయుచున్నావు!

గోపిక—నీవు చూచుచునే యుపద్రవమేమియని యడిగెదవా? ఇదిగో
నాభుజమును జూఁకుము. తాటిపండ్లంత తాయి పడఁగానది
ఘెంత నొచ్చుచున్న దనుకొంటివి!

కృష్ణ—ఏదీ చూడనిమ్మ! (భుజముపైఁ జేయిమోపి) ఇప్పుడేమాత్రము నొప్పిగా నున్నది?

గోపిక—మాధవా! నీవు నిజముగా నూపాలిటి దేవుడవే. నీవు చేయి మోపినంత మాత్రమున నా బాధయంతయుఁ జోయినది.

కృష్ణ—తక్కిన వారందఱు నెక్కడనున్నారు?

గోపిక—అందఱుఁ దలయొక దిక్కునకుఁ జోయి యున్నారు. కాని కొందఱుమాత్రము మీతలిదండ్రుల చుట్టును జేరి మీమూలమున నింత వచ్చినదని వారిని దూషించు చున్నారు.

కృష్ణ—అ! నిజముగనా! నూయమ్మను, మాయయ్యను దూషించుచున్నారుగా! వారి తప్పేమున్నది? నీవిప్పుడే మఱలఁ బరుగెత్తి పోయి నేనిందున్నానని చెప్పి నాకడ కందఱను బిలుచుకొని రమ్ము. మీకేయపాయమును లేకుండఁ గాపాడెవ,

గోపిక—నీయొద్దనుండి పోయిన మఱల నాపై తాగుపడునేమో!

కృష్ణ—ఏమియుఁ బడవు. ఒక్క పరుగునఁబోయి వారలందఱను రమ్మంటి ననుము. నామధ్యలాడివిగా! పొమ్ము.

(గోపిక నిష్క్రమించును.)

కృష్ణ—అట ముదిరినది. చూచి నవ్వవగిన నమయము దాటిపోయినది. వీరిని గాపాడవలసిన యదను వచ్చినది. దేవేంద్రుఁడతని పంతముఁ గెలిచెనని యువ్విభూరు చున్నాఁడు గాఁబోలును. ఎట్లు? నేనుండగనే శాగొల్ల లొకనిచేత లొంగుదురా? వారి కొకనిచేత భయముకల్గునా! చూచెదగాక!

(లోపల నావులఱచు సడి)

లరెచే! నామధ్య దూడలపై నింతైన దయలేక కఠినశిల లెట్లు గురియించు చున్నాను! అమ్మా! నాకన్నల పండువగు తెల్ల యావు మెడనుండి రక్తము కాడుచున్నదే. తాతిదెబ్బ తగిలినది యను! ఓ! దేవేందా! ఇంక నీగర్విభంగము కాగలదు.

(ప్రవేశము—గొల్లలు, గోపికలు, బలరాముడు, సందుడు.)

బలరా—తమ్ముడా! నీవుచేసిన దాని పర్యవసానమును జూచితివా?

సందు—కుమారా! దేవనాథున కాగ్రహము వచ్చునని నేను ముందే చెప్పలేదా!

1 గొల్ల—మేమిప్పుడెందుఁ బోయెదము?

2 గొల్ల—ఈరాళ్ళవాసలో బ్రతుకుట యెట్లు?

గోపికలు—మాధవా! మాగతి యేమిచెప్పెదవు?

కృష్ణ—అఁగును! అఁగును! అందఱొక్కసారిగా నన్నడిగిన నేరికి జమలుచెప్పవాడను?

బలరా—మేమందఱ మొక్కసారి తాళ్ళదెబ్బలు తినలేదా?

కృష్ణ—కొంచెమాఁగును! భయమేమియు లేదు. ఈవర్షమిప్పుడే తగ్గి పోఁగలదు.

(తాళ్ళవాస పశుచున్నది.)

గొల్లలు—అమ్మయ్యో! తాళ్ళవాస మావెంటాచుచున్నది. బాబో! ఈదెబ్బలకుఁ దాళలేము. దేవుడా! ఇంకెంతైన బాతిపోయెదము.

(గోవుల యార్పులు)

బలరా—కృష్ణా! ఏమి యూరకున్నాడెవు?

గోపికలు—స్వామీ! మమ్ము రక్షించుటకదియే సమయము!

కృష్ణ—అన్నలారా! అక్కలారా! భయమందకును. ఓరీ ఇంద్రా! కృష్ణుని కడనున్న గొల్లల నొంచుట సులభ మనుకుంటివేమో పోరఁబడితివి?

శా. ఓరీ! గొల్లలు వెట్టిగొల్లలని నీ * వ్రద్రేక సంరంభివై

కారుణ్యంబును మాని వృద్ధజనులం * గాంతామణుల్బలురు
ఘోరా ర్తింబడికుండ; భీతిఁగలఁగన్ * గోయాధముల్; రాళ్ళచూ
పై రువ్వొ, భవదీయమేఘవిరళిం * బంపించితే! దుర్మతి!

ఉ. పంపిన నీదుమేఘము ల ♦ పారముగా శిల లెన్నో మాపయిన్
నింపిన, గొలుచీకటులు ♦ నిండినఁజేరి మహాబలుండు బ
త్తెంపుగవీచినన్, యశని ♦ తీవ్రతతో పయినామచున్న మా
కొంపలు గూలిపోయినను ♦ గొల్లలు లొంగదునీకు నింతయున్.

చ. బలముగలాడ నంచు సుర ♦ పట్టము నొందినరాజ నంచు, నా
పిలుపున నెల్లలోకములు ♦ భీతిఁ గలంగెడునంచు, వజ్రముం
గలుగు నటంచు నీవుకడు ♦ గర్వముతోడఁ దలంచితేము? నా
చెలులగువీరి నేమియును ♦ జేయఁగఁజాలవు నీబలంబునన్.

శా. లేరే, యింద్రులుమున్ను, దేవతలఁ బా ♦ లింపంగఁ యాగాఁగై
కోరే! వారలు నీవలెన్ జనులపైఁ ♦ గోపించి, యేపాప నుం
చారం జెర్గనిగోగణంబుల వడిన్ ♦ జంపంగ రాలుప్వేగా
రారిల్లెన యెఱుంగనే సురపురీ ♦ రాజేంద్రులం జెక్కుటన్.

ఉ. నాయెడఁ గోపమాని సుర ♦ నాథుఁడవయ్యును నన్ను నేమియున్
జేతుంగలేక దీనులగు ♦ చిన్నల వృద్ధులఁజూచి వీరిపై
నేయఁగబూనినా వహహ! ♦ యేమని చెప్పుచునీదు శౌర్యమున్,
న్యాయము, దోషి నన్విడచి ♦ యందఱి నేచుచునుండఁ బాడియే.

ఉ. గొల్లల నొంపఁజాలితిని ♦ కోరికదీరెగదా యటంచు నీ
పుల్లసమాడకేనిచట ♦ నుండఁగ గొల్లల కెక్కురాదు పే)
వల్లెయు, నిండ్లుఁ బోయినను ♦ భద్రముపేసెడఁ జూడువీరి, నీ
వెల్లియు నాపయింగూరియు ♦ మిచ్చతెఱుంగున రాలవాసలన్,

(వెనుకకుదిరిగి తనవారినిజూచి.)

తే. గీ. భయముఁ జెండకుండింక మీ ♦ పయినిరాళ్లు
గురియునంచు నేనిదిగొ యా ♦ గిరివరంబు
నెత్తిగోపులకును మీకు ♦ నెల్లరకును
బట్టఁజూడను దిగునాత ♦ పత్రముగను.

రండు, నాతోడరండు. నేనుండ మిమ్మివజ్రయేమి చేయఁ గలఁడు?

బలరా—తమ్ముడా! ఏమనుచుంటివి? ఈపర్వతమునెత్తి మాకు గొడుగుగాఁ బట్టెద సనియా?

అందఱు—మాధవా! మముఁ ద్వరగా నెందైనఁ గొనిపొమ్ము. ఈరాళ్ళు దెబ్బలకుఁ దాళఁజాలకున్నాము.

కృష్ణ—వేఱుగా శంకసేయక నాతోడరండు. (పర్వతమును సమీపించి) పర్వతరాజమా! నీవిన్ని దినముల నుండియు మాగోవులకు వలయునంత కనవు నిచ్చుచుండుటచేతనే గాక, మీపర్వతకులమున కంతకును శత్రువగు దేవేంద్రుడు నావారిని నిలువ నీకుండుటచే నీయదనున నీవు తప్పక మాకుఁ దోడ్పడి యువ యోగకారి వగుదువుగాక!

తే. గీ. గిరివరా! రాళ్లుమాపైని ♦ గురియుకుండ
నేను నిన్ను చిత్రంబుగా ♦ నెత్తుచుంటి
చలనమందకే కెంగేలి ♦ చివర నిలిది
హిమశీలల నాపిక్తెలాస ♦ సమతగనుము.

(గోవర్ధనము నెత్తుచున్నాడు.)

సండు—మన కృష్ణునికేమైనఁ బిచ్చిపట్టినదా! ఇదేమిపర్వతము నెత్తఁ బోవుచున్నాడేమి? అ! అ! అ! అట్లు నిజముగా వల్లలనాడి లేచునది పర్వతమేనా! అ! అ! నాకన్నులు సరిగాఁ జూచుచున్నవాఁనాకుఁగూడ మనోభ్రాంతి కలుగలేదు గదా!

(అందఱు నాశ్చర్యమునుఁ బొందుచున్నారు.)

బలరా—మనము చూచునదంతయు నిజమే! మనల రక్షింప భగవంతుఁడగు శ్రీకృష్ణుఁడిట్లు చేయుచున్నాఁడు. సందేహింపకుండు. మొదట నామహాత్మునికి నమస్కార మొనర్చుండు.

(అందఱు జాగిలఁబడి మ్రొక్కి లేచుచున్నారు.)

కృష్ణ—నాగోపకులారా! వెలుపల నింక నాలసించినచో మీపయిని
రాళ్లు మఱియుఁబడును. తడయక లోపలికి రండు.

సందు—నాచేతులపై బెరిగిన చిన్నికృష్ణుడే యీపని చేయుట! ఓరీ!
రామా! నీబుద్ధికూడ భ్రమఁ జెందలేదుగదా!

1 గొల్ల—అపెద్ద గట్టంతయు మాకృష్ణుని చిటికెనవ్రేలిపై నిలిచి
యున్నదే!

గోపి—చూడు మావర్వితమెట్లు కదలక నిలిచియున్నదో!

సందు—మన చిన్నికృష్ణుడే!

కృష్ణ—మీరింకను వెలుపల నిలిచెదరేల? దీనిక్రిందకు రండు. బాఁలుఁ
డనై బలముచాలక దీనిని మీపై విడిచెదనేమోయని భయ
మందునురేమో? ఆనందియుము వలదు.

శా. “బాలుండీతఁడు కొండదొడ్డున మహా • భారంబు పైరింపఁగా
జాలంఁదోయని దీనిక్రింద నిలువక • శంకింపఁ గాఁబోలదీ
శైలాంభోసిద్ధి జంతుసంయుత ధరా • చక్రంబుపైఁబడ్డ నా
కేలల్లాడను బంధులార! నిలుడీ • క్రిందం బ్రమోదంబునన్”

(భాగవతము)

అన్నా! సీవేగి గోవుల సీక్రిందకుఁ దోలుకొనిరమ్ము. అందఱు
నాకడకురండు. (అందఱు బర్వితముక్రింద కేగుచున్నారు.)

గొల్లలు—అహా! ఇక్కడ యెంత హాయిగానున్నదో!

ముసలిగొల్లలు—వెచ్చగనున్నది.

1 గోపిక—ఇంకనీక్కడ భయములేదు.

2 గోపిక—అమృతము! హాయిగనున్నది. నిద్ర వచ్చుచున్నది.

1 వ గొల్ల—అవును ఈవాసలో వెలుపలకు పోలేము.

2 వ గోపకుడు—ఇక్కడనే నిశ్రితపోవుదము.

అంబలు—అవును. పరుండము.

(అంబలు శయనించి నిదురించురు.)

దేవే—(తీవ్రతతో వ్రవేశించి.)

మంజరీద్వీపద.

భూనభోంతరమెల్ల ♦ పూజ్యమాననుచు
 నేమనముద్రంబు ♦ లేకమాననుచు
 ముష్కర గోపకుల్ ♦ మూడులోకములు
 జలమయంబై సూర్య ♦ చంద్ర సత్వత్ర
 వితతి పెన్నీటిలో ♦ వెతలందుననుచు
 భీతిల్లి భ్రమజెంది ♦ బెదరి యీగొల్ల
 లెల్లతల్లడమండ ♦ యీవర్వతములు
 మారుమోగంగ; నీ ♦ మహికంపమొంద
 విద్యుత్ప్రకాశము ♦ త్వలిగి యీజనుల
 సంధులఁజేయుచు ♦ సంతటనిండు
 సూర్యతేజమువోలె ♦ చూడంగలేని
 జీవరాసులనెల్లఁ ♦ జీకాకుపఱువ;
 “ఘోష ఘోష” మనియొక్క ♦ పెట్టునభూమి
 గోళంబువగిలెనా ♦ ఘోరార్తినంది
 యాభీరజనులెల్ల ♦ నడలియార్వంగ;
 పిడుగులు పడునంత ♦ పెద్దయులుములును
 వ్రేపల్లెవారికి ♦ వెఱపుగల్పింప;
 సంతలోఁజీకటి ♦ యతిసాంద్రమగుచు

పరిసరావ్యా భూ ♦ పాత్రముల్ గ్రహ్యః
 గోవులార్చుచువచ్చి ♦ గోష్ఠముల్ దూర
 మంచురాల్పాసయు ♦ మబ్బులుమెరపు
 లశని తేజంబులు ♦ సంధకారంబు
 ముప్పిరిగొన్న యీ ♦ గొప్ప మేఘముల
 బలముతోడుగ మహా ♦ బలుఁడైన వాయు
 దేవుండ! నీవునీ ♦ ధీరతఁజూసి
 మోరవాతాహతి ♦ కుధరంబు లదరి
 చలియింప నిచ్చటి ♦ సకలభూజములు
 గూఁకటివేళ్ళతోఁ ♦ గూడి కూలంగ
 శీలలు యెండాకుల ♦ పలెనె పై కెగయఁ
 నీగిరిగుహలన్ని ♦ యెససి ఘోషిల్ల
 యాభీరజసముల ♦ యాపల్లెయంత
 భూమిలోఁగలసి యు ♦ ధూతమైపోవ
 వీవఁగావలయును ♦ వెఱ్ఱిగొల్లలను
 వారియావులను, వేఁ ♦ పల్లెయు, మేఁత
 బయఁగులు, సర్వంబు ♦ బ్రబలుఁడౌదేవ
 నాథునియాగ్రహా ♦ నలమునఁగూలు
 చుప్టకీటకములై ♦ దురపిల్లవలయు
 ఎల్లలోకములేలు ♦ నింద్రునిసన్న
 తేలికపఱచి మ ♦ త్తిలియున్న గొల్ల
 బాలుఁడీవాసలోఁ ♦ బహికుందవలయు
 వజ్రవంతముదీరి ♦ పరలంగవలయు

(అటు నిటుఁ జూచి) ఇప్పుడు నాకు సంతోషముగా నున్నది. మనసు కుదుటఁబడినది. గోస్తవముల గుంజకొని బ్రతుకు నీయాభీరు లఁట! నన్ను ధిక్కరించి బ్రతుకుటయట! ఎక్కడఁజూచినను వారలలో నొక్కఁడయినఁ గనబడకుండ. నాశనమై పోయిరి. మేలయ్యె. (గోస్తవ పర్వతమును జూచి) ఆ! ఇదియేమి? ఈపర్వతము నిజముగాఁ గదలు చున్నదేమి? కోపావేశములో నేజెప్పినట్లుగ, గాలిదేవుండీ పర్వతముల తోఁబాటుగఁ గులపర్వతములఁగూడఁ గదలించుచున్నాడేమి? గొల్లల శిషిించుట తప్ప యది నాపనిగాదే! ఎలుకను బట్టుటకుఁ గొండత్రవ్వ టయా! ఓహో! ఇదేమి? ఈపర్వతముక్రింద గుహలో నెవ్వరో నరు లున్నారు. గొల్లలే! నన్నుఁ దప్పించుకొనుటకీక్రింద దాగియున్నవారు గొల్లలే! ఆ! ఎట్లు వారందఱును, వారిమండలన్నిటితోఁ గూడ నిందే యున్నారే! ఈపర్వతము క్రింద యంత పెద్ద గుహయున్నది. కాదు. గుహకాదు. గుహకాదు. నేను బర్వతముల కన్నిటికి శత్రువు నగుట చేత నాకెదురై, వారినిఁ బోషించుటకీ గట్టుపైకెగిరి, వారిపై రాళ్ళుఁ బడసినకాపాడుచున్నయది. అదియెట్లు? ఎగురుట కాకొండ కేమైన టెక్కలున్నవా? మైనాకమొక్కటితప్ప తక్కినవన్నియు నాచేటెక్కలు గొట్టఁబడి యుండలేదా. చిత్రము. (బాగుగఁ జూచి) అరే! ఆశ్చర్య ము! ఇంతపర్వతమును నిజముగా నాచిన్న బాలుఁడే యెత్తియున్నాడా? నాకనులు భ్రమచెందలేదుగదా? ఒక్కటికాదు. రెండుకాదు. వేయి కన్నులు; అన్నియు మోసపోయియుండవు. ఔను నిజమే! నన్ను ధిక్క రించిన ఆబాలుఁడే యీకొండనెత్తి పట్టియున్నాఁడు. ఔరా! వీఁడొక మాయావియగు రాక్షసుఁడు. కాకున్న నీకొండ నెత్తిపట్టఁగలుగునా? కాని నేను వీనినింతటితో విడిచితినేని నేజేసిన యీప్రయత్నమంతయు నేమిబ్రయోజనము? ముల్లోకములవారు నన్నప్పుడు “గొల్లల కోడిపో యిన యింద్రుఁడీతఁడే” యని గేలికొట్టరా! తప్పక వీరిపనిఁబట్టిగాని మఱల నేను స్వర్గమునకుఁబోవను. ఐన నింతపనిజేయుచున్న యీబాలుఁ డెవ్వఁడో ముందెఱుంగవలయును. కావున వీనితోమాటాడి, బెడఁది చెడను. (దగ్గరజేరి)

శా. ఓరీ! బాలక నీవెవండవు?

కృష్ణ—   ,,   ,,   ఇట నీ ♦ వోగోరి, యంచెల్లకా
జీరకావచ్చెడు నీవెవండవు?

ఇంద్రు—   ,,   ,,   అమర ♦ శ్రీనేలీ లోకాళి, నా
పేరేవిన్నఁ గలంగు నింద్రుడను—

కృష్ణ—   ,,   ,,   నేఁ ♦ బెంపై న గోవర్ధమె
వ్వారింగోరక మేపి యాయడవిలో ♦ వర్ధిల్లుగోపాలుడకా.

దేవేం—ఎట్లు? “ఎవ్వరినిగోరకయే నీపీయడవిలో గోవులమేపుదువుగా
నాయాజ్ఞ లేకయే, చేయుచున్నావుగా? ఏమి నీగర్వము!

నీ. ఓరి? నీపేరేమి? ♦   ,,   ,,

కృష్ణ—   పేరులెన్నియొపేలు
గలవందులో నేది ♦ గావలయును?

దేవేం—(తనలో) ఆ! ఏమి వీనిపాగరు?

నీనివాసు బేడ ♦   ,,   ,,

కృష్ణ—   ,,   నిఖిల జగంబులఁ
జెలఁగుదు నాకొక్క- ♦ నెలవులేదు

దేవేం— జనకుడెవ్వఁడునీకు ♦   ,,   ,,

కృష్ణ—   ,,   ,,   జనులకే జనకుడ
గాని నాజనకుండు ♦ గలుఁగఁడెందు

దేవేం—ఏమి నీతలచిరుసుదనము?

,,   ఏరుచెప్పిరినీకు ♦ నీగర్వవాక్యములో?

కృష్ణ—   ,,   చెప్పెదనేనాకుఁ ♦ జెప్పరెవరు

దేవేం— ,, నెత్తిఁబట్టితివేల ♦ యీకొండనీరీతి?

కృష్ణ—   ,,   గోవుల గొల్లలఁ ♦ గావఁగాను

దేవేంద్ర—,, అట్లానచ్చుటనాకు ♦ సహితమంచెఱుంగనే!

కృష్ణ—,, యెఱిగియేచేసితి ♦ నేమిభయము

దేవేంద్ర—తే. గీ. దేవనాథుడు కోపింప ♦ దేవగణము
భయమునలడెడి నీకేల ♦ భయములేదు?

కృష్ణ— నాకునేనాథుడను ♦ వేఱునాథుడెవడు
నన్ను భయపెట్టఁగాలేదు ♦ సమ్మనిజము.

దేవేంద్ర—ఓరీ! నదకుబోతా! అమరేశ్వరుండ నగు నన్ను నల్పునిగా
నెంచితివా?

కృష్ణ—కాని, గొల్లకుఱ్ఱనికంటె నెట్లెక్కువ వాడవు?

దేవేంద్ర—నేననిన నీకింతయైన లక్ష్యము లేకున్నదే! ఓరీ! యాగముమా
నుమని వీరినేల బోధించితివి?

కృష్ణ—ఏలబోధింపఁగూడదు?

దేవేంద్ర—(తనలో) ఓహో! ఈనీచుడు నేనేమడిగినను సరియైనయుత్తర
మీకున్నాడే? వీనితో నిక సామవాక్యములు పనికిరావు.
(ప్రకాశముగా) వాచాటా! నేనిప్పుడీ పర్వతము నీచేతినుండి
యూడఁబెఱికి యావలవైచి యప్పుడు రాళ్ళ మఱిత నీపైని
సీవారిపైని గురియించిన నేమిచేయఁగలవు?

కృష్ణ—ఏదీ! మొదట నీగట్టు నాచేతినుండియెత్తుము. చూతము.

దేవేంద్ర—అ! నన్నింక సధిక్షేపించు చుంటివిగా? ఇదే నీపొగరడంచెద.
(గట్టునెత్తబోఁగా నది కదలకున్నది) ఏమి యీగట్టు! నాకును
గదలుటలేదే! “గొల్లవానికున్నంత బలమైన నీకులేద” ని నన్నె
వ్వరు నన్వరా! ఈపూనికి నింతటితో విడువను. ఓరీ! నీవు
బాలకరూపధారివగు మహారాక్షసుడవు. కాని నాయాగ్రహ
సలమున కాఁగలేవునుమా! పర్వతమునెత్తఁజాలకున్న నావజ్ఞా
యుధముతో నిన్నును నీవెత్తివెట్టి యీగట్టును వ్రక్కలగునట

లేనిన నేమిసేసెదవు? (వజ్రాయుధముతో నటుకఁబోగా సంతయుఁ జీకటియగుచున్నది. రాళ్ళవాన గాలి నిలిచిపోవును).

(శ్రీకృష్ణాదులపై తెరిదిగును).

దేవే!—(తూలుచు వెనుకపడి) ఆ! నిజమా! కల్లయా! కలయా! మాయయా! మర్మమా! యంత్రమా! తంత్రమా! నిజముగా నాకు జ్ఞప్తికివచ్చు దుండగములన్నియు నేనేచేసితివా? శ్రీకృష్ణావతారతేజఁడగు జగన్నాయకున కింత యెగ్గుదలఁచినది నామనసేనా? ఇతరులదా? లేక యిది యంతయు వట్టి భ్రమయా? కాదు. కాదు. నిజమే. మాయయ్యను నూషించినదీ గర్విష్టి వదనమేనా? మానాధునకెదుటఁ జాగిలిపడిక మొండికొయ్యయై నిలిచినదీ దుష్టతనుచే? ఆతనిపై రాళ్ళుగురిపించినదీయింద్రుఁడే? మృగము నెన్నియోసార్లు కాచిన మహాత్మునిపై వజ్రము నెత్తిన వీర్యతఃస్పృని హస్తములే? అవును. అవన్నియునీనే! ఆదాహ్మము; ఆదోహి; ఆకృతఃస్పృము; ఆపాది; ఆనీచాతి నీచుడీయింద్రుఁడే; బృహస్పతీ! నీమాటనైన నేలవినకుంటిని విని యుండిన సర్వేశ్వరునకింత దగ్గఱగవచ్చియు, దూరమైయుండనే! పాదములఁబడి పూజలొనర్ప నమయమువచ్చినను, దుష్టరాక్షసునివలె నాతనిపైఁ జేయియెత్తి యుండనే? ఏలవిందును? నా పాశు కోపము నాతల నావరించియుండ, గురుండవగు నిన్ను ధిక్కరించి పంపుదునుగాని సద్బోధనల విందునా? మేఘదేవతలారా! మీరు నేఁజెప్పినట్లేల చేసితిరి? మీకైనఁ దెలియలేదా? నేఁజెప్పినట్లు రాళ్ళు గురియకున్న, నేను మిమ్మిమి చేసి యుండఁగలను? మీకు నిజమగు సథికారి యాయయ్యయే కదా! ఔను? నాకర్మ మిట్లుండ మీరేల యస్యథా వర్తింతురు? వజ్రాయుధమా! నేనిన్న నాసావ్యమిపై కెత్తినను, ఆతనికేహనియుఁ జేయకుంటచే, నీవు నాకు సన్నిత్రుండవునుమా? నీమేలెప్పుడును ముఱవను. ఛీ! నిమంబాగను

నున్నాను. నీవు శ్రీకృష్ణపరమాత్మకు హానిచేయఁగలవాటిదాన
వా? ఎట్లు! నినుబోటి హానికొట్టెయ్యెన నాతని కొనగొట్టినంటఁ
గలవా? అట్లు నిన్నె త్తినప్పుడు పాపిసగు నన్నీలతెగనటకలేదు?
ః! నీవు నాకు విశ్రుఁడవుకావు. శత్రుఁడవే. గోవర్ధన పవిత
మా! సేతిపుఁడుడవు. పూజ్యుఁడవు. నాకుఁ బరకు మిత్రుఁ
డవు. శ్రీపతి కెం గేలిపై నిలచు భాగ్యమన్ని కొండలకబ్బుశా?
ఆరెనిసి, అతనికిఁ బ్రయులగు గోపాలురను, గోవులను గోపాడు
పుణ్యమన్ని రాళ్ళకుఁ బట్టునా! నేనిన్నాతని చేతినుండి యహంబు
బెఱుకఁ జూచిసప్పుడు నీవు నాచేతికి రాకుంటచే నాకుఁ బరమ
మిత్రుఁడవు. అయ్యో! నాకు రాతికున్న బుద్ధియైన లేకుండ
గదా! నేఁ గుడిపించిన మంచురార్థమహాత్ము నేమిచేయఁ జాల
కున్నను, నాతని గోవులను, గోపాలురను సంతగా బోధించి
నవో! అందుచేత నాపై నాతని కెంతయాగ్రహము వచ్చినదో!
అక్కటా! ఈపాపమునకు సన్నాతఁడు తమించునా? ఈపిచ్చుని
మండగమును మదిలో నెంచకుండునా? అయ్యో! నా సరమా
త్మయే కొపించిన నాకింక నేదిదిక్కు? ఏది మార్గము! ఏది స్వ
ర్గము! ఏది దేవేంద్రత్వము! మాయయ్య ననురక్షింపనన్ను; నవ
న్నియుఁ గాల్పనా? ఇక నాకిన్నియు నెందులకు? హా! దేవ
దేవా!

ఉ. పన్నుల మాయ గప్పికొనె • గర్భవశంబున నిన్ను, శ్రీకృష్ణ, నా
పన్ను శరణ్యు, దీనజన • బాంధవుఁ గానక దోషముద్ధీనీ
సన్నియొడఁగు లాడి; మఱి • యింతయుఁ జేసితి నెట్టిపాపిసక
మన్ననసేయు మంచడుగ • మానస మొప్పుదికేమి సేయుదుక?

చ. చలఁగిన గర్విభారమున • జిత్తమువందున మేళు కీమలర
జలియక చేసినాడ, నవి • భేయుఁడనై కడుగొప్ప నేరముక
దలఁపకువానిఁ గోపమున • దండన కర్హుఁడనాచు, కానినీ
వలుగక నక తమించి మహి • తాంబర సుప్రచోదోహరఁగదే.

ఉ. పరితముఁ బూని నీయెడలఁ • బాపము నింతఁగఁ జేసివాడ, నా
వంతయుఁ సేగ్గు లేక కను • వంచనఁ జేసియుఁ గావుమంచు ని
జరితన యెట్లు చేసెదనా • చెప్పఁగజాల మహాత్మ దోహిహియ్య
యెంతయు భీతిఁగొన్న సుతు • నెవ్వఁడుగాచును తలఁడి నీకింక.

శా. ధేవవ్యాతము భూమినెల్ల జరులుం • దేవేంద్రుడంచెపు, సం
సేవల్కలఁగ నాకె చేయఁగను నేఁ • జిత్తంబునో వేటుగా
దై వంబే మఱితేదటంచుఁ దలఁచె • దర్పించి, యజ్ఞానినై
భావంబందున నిష్టలంపని మహా • పాపుండనై తిం గరా!

ఉ. నిన్నుఁ దలంపకుం దన • నేర్పును లావుఁ దలంచి, గర్వము
తోన్నతుండై న వాడెవఁడు • సుధతి నేవనిఁ జేయుఁబూనినా
సన్నతిఁ గాలచనేరఁడట, • సారసపుత్ర విశాలనేత్ర! ని
న్నెన్ని యొసర్ప వేగ నుతి • కెక్కును మూడు జగంబులందుకా.

అ. నాదురదృష్ట మీతెఱుగు • నక గరువంబున నన్న మూలములకా
సాదరమూర్తివై సురిచ • యంబును బ్రోవఁగ, రామనావికా
భేదముఁ జేసెనట్టి దయ • పెంపును జ్ఞాపకముండకుండ, నా
వాదనఁ జేసితేనెఱుము • పాపవినాశన! భక్తపాలనా.

తే. గీ. అది సోమకాసురుఁడు తా • చేతములను
గొని, సమద్రంబునో డాగఁ • జసి నిశాఁక
జంపి వాణీశునకుఁ దొలి • చదువు లిచ్చి
నట్టి మీస గాజఘ్న సెంతు • నధికభక్తి.

ఆ. నె. పాలసంప్రదంబుఁ • బడి మున్ను మంథర
గిరిని మోసి మమ్ము • దరువనిచ్చి
యమృతమును జయంబు • సమరుల కిచ్చి
కూర్మనాథుభక్తిఁ గొలుతు • నెపుడు.

సీ. లానితనీలరో • లంబవేణీభార

మిరుల దిక్కులనిండఁ • బలగఁజేయఁ

గలికివాల్లన్నుల • చలన విలాసంబు

ధీరుల మతులన్ని • సీరుపడువ

లలిత వాక్చతురీ • విలసనంబాకొన్న

జనుల వశ్యులఁజేసి • కొని చెలంగ

మృదుల పాదద్వయ • సడమల తేజంబు

పల్లవారుణకాంతి • భారదోల

తే. గీ. సునిసౌష్ఠ్యవంబును గాంచి • మానసముల

వేణుతలఁసక ముల్లోక • వితతి చూడ

సమృత మమరులకును బంచి • నట్టి, రుచిర

దివ్యతరమూర్తి మోహిని • దేవిఁ దలుతు.

మత్తెఱ్ఱెల్.

భూగణీలలమెల్ల మున్నతి • దారుణ ప్రళయరిబునఁ

ఘోరిమా జలరాశిలోఁబడి • క్రుంగ భారుణీనెత్తి యా

కూర్చుఁచొ దనుజేంద్రునిఁ • దనగొప్ప కోరలఁ బీల్చునుఁ

బోచి కూల్చినసూకరేశ్వరుఁ • పూజ్యబుద్ధిఁ దలంచెడఁ.

సీ. సేత్రద్వయమునుండి • నెగడుకోపారుణ

కాంతికి రాక్షసుల్ • గడు వణంక

ప్రదంష్ట్రాంచిత • వదనగహ్వరఘన

గర్జనంబులకు జ • గంబు గదల

శీతసఖపంక్తి శో • ణత మీఱి, రాక్షసే

శ్వగరక్తధారల • వరుసఁ గురియ

జంఘప్రదేశంబు • సంహృతాసుర నాథ

ఘనకేశేబిభార • మును విహింస

తే. గీ. బాసవల్లవములచెల్వ • బాలకునకు
 నమితభక్తి ప్రభావంబు • సంత డెలుప
 బ్రహ్మద్రాక్షాదిసులకు • భయముదోచ
 నసురఁద్రుంఁదిన సరిసింహు • నాశ్రమెంటు.

సుగంధివృత్తము.

జయము సంది మమ్ముల బలి • చక్రవర్తి స్వర్ణముక్
 భయములేక యేలుచుండ • భంగపెట్టి ధూతనిక్
 రయముగాను గింఁదలోక • రాజ్య మేలఁబంపి. యే
 దయను వామనుండు బ్రోచె • దలఁతు సట్టికూరిమిక్.

ఉ. త్రిత్రయఁ జెప్పఁడో పితరుఁ • జంపె నల్పచును సోప మానఁజా
 త్రిత్రయ లందఱుక్ జెలఁగి • సంహరియించుచు, స్వర్ణభూమిక్
 త్రిత్రయమూర్ధ్నోటి వరు • సం బలుమెట్లను గట్టిపట్టి
 త్రిత్రయహంత నెంతు సతి • సాహను భార్గవ రామనామక్.

మాలినివృత్తము.

భానుకులంబునఁ బుట్టి ధరాసుత • భార్యగఁగై కొని, నంద్ర సింహ
 బానయు నిల్వఁగఁ గాఁడవీం జని • యంగనఁగొల్పడి బాఁడసలక్
 వాసరవీరుల సాయఁఘతో ధర • వ్రాలఁగఁ దున్ని, నిఁజాఁగెలక్
 బూని ముదంబునఁ దేల్చిన రామునిఁ • పూజిత నామసింహులమిక్.

సీ. దేవకీవసుదేవ • దివ్యపుణ్యఫలంబు
 నందయశోదాభి • నందనంబు
 వరమునిమానస • పంజరకీరంబు
 వల్లపీఠపనేత్ర • వై భవంబుఁ
 గలుషరాక్షసమత్త • గజసంహరాజంబు
 దివిజహృత్సారసేం • దిందిరింబు
 నక్షానకానన • హరిణాగ్నితేజంబు
 పుణ్యసనాథీ ప్ర • పూజితంబు

తే. గీ. నయిన కృష్ణావతారము • నందు నున్న
నిన్ను నెఱుంగంగలేక యే • మన్ననలునా
జేయకుండగ నేరముల్ • చేసివాడ
ఘోరిగర్వాంధకార సం • చాచినగుడు.

మహాత్మా! అపద్యాంధవా! శాంతగుణప్రధానా!

ఉ. క్రూరులఁ జూపి కృష్ణుల • కం దగు మేలొనరించి కావఁగా
ధామని నెఱి తిన్నియన • తారము లింక మఱిన్ని యెత్తెదో
మేఱుంగంగలారు భవ • దిచ్చ తెజంగు నెఱుంగఁ బాలఁగా
నేరకు బ్రహ్మరుద్రు లిక • నేనన నెంతటివాడ మాధవా!

చ. నిరతము ధ్యాసయోగమున • నిష్ఠమెయిల జరింపుచువారలే
మెఱుంగరు సమహామహిమ • నెవ్వడు నాలును బిడ్డలుకా భార
బుఁముచు నాకభోగముల • పంది మదాంధలేఁ గ్రోలికి ఘోరసం
హరపు సాగరంబునను • సాగెడినే నెఱుంగంగ నేర్తునే?

కావున, నోయా ర్తజన దోషనివారకా! నామనవిసాసోపుము.

చ. ఎఱుంగక చేయుతప్పిన మ • చెంతటిదైనను, దీనపోషణ
చేయుడ వార్తబంధుడవు • స్వజగత్పరి పోషకుండవుకా
గరుణమయికా డుమింపఁదగు • గాని కనుక గుపితుండవైన, నా
కరణిఁ జరించుమూఢులకుఁ • గల్గునె జీవన మేజగంబుననో.

ఇట్లు లోకరక్షకుండవైన నెవే కోపించినయెడల నాకింక దిక్కేది?
దండ్రుమే కోపించిన బిడ్డ తెందుఁ దలదాచుకొనఁ గలుగుదురు?

ఉ. దండ్రువి మూడుమూర్తులకుఁ • దండ్రువిలోక చయంబునంతకుకా
దండ్రువి మాకు నెల్లరకుఁ • దప్పల నెన్నిటి మేముచేసినకా
గిండ్రతఁ గోపమాని మముఁ • దిట్టుట కొట్టుటమాని, సత్కృతకా
దండ్రు! హింసంబుతో నురుల • తప్పలు గావక కోపగింతువే?

తే. గీ. నీవు కోపమూస • నిల్వ వేటొకచోటు
 లేదు మాకు, నెచట • నాదరణము
 కలుగ దఖలలోక • కర్తవీ వెచటను
 తేరు మేము నీదు • పారి మయ్య.

అయ్యయో! ఇంకను నూయయ్యకు నాపై నలున పోలేదా?
 కృష్ణా! నూధవా! భవత్కరుణాతేజః ప్రసారమున మదీయాజ్ఞానాంధకా
 గముదొలగివుము. లేకున్న నాకు వేటు శరణంబులేదు. నాయొనర్చి
 చానికై నేనందుచున్న పశ్చాత్తాప మింతయని చెప్పటకు నానోరు
 చాలకున్నది. ఐననేమి! నామనస్సునగల దంతయుఁ జెలియఁజూలిన
 నీకు నేనోకితో! వేటుగఁ జెప్పనలెనా? అంతయు నీవెఱుంగుదువు. నీకుఁ
 జెలియనిది లీలావిభూతియందును, నిత్య విభూతియందు మఱి యెం
 దును లేదు, కావున నీకుఁ బ్రియుండై నీయనంత మహత్స్వయేఱుంగఁ
 జాలినవాడే మహాత్ముడు. నీపాదపద్మము లాసిన భూమియే భూమి
 భూమి నీకైంకర్యమున కుపయుక్తమగు నేపదార్థము లై నను సంపన్న
 ములే; తదితరములు నన్నుబోలు జ్ఞానసూక్ష్ములచే ముప్పుపండ్లనా
 దృణప్రాయములు.

సీ. నీకు వందన మిడ • లేకన్న జగములఁ
 గలఁగింపఁదగు బాహు • బల మదేల?
 నీచింతలేకున్న • నిష్టాగరివృతఁ
 దవిలి చేసెడి గొప్ప • తపసు లేల?
 నీపాదజలజసా • న్నిధ్యమనను వాగ్రి
 శరణు వేడనిపది • శిరము లేల?
 నీమూర్తిదర్శించునిండు • సంతోషంబుఁ
 గాంచకుండనవేయి • కన్ను లేల?

తే. గీ. సేకబ్రతుమైన కార్యము • త్నైరపనట్టి
ధనము లేల? రాజ్యంబేల? • ధైర్యమేల?
నీకు భక్తుండుగాక యే • లోకమునను
జననమందన పూరుషు • జన్మమేల?

శ్రీహరి! నీదయ లేకున్న నాకీస్వర్గరాజ్య మొదలకు? నాకీ
భవము లెందునకు? ఇంద్రత్వమెందునకు? దేవేంద్రత్వ మెందునకు?
కొల్లులో? నారాయణ! వాసుదేవా! నీవు నన్నిప్పుడు కరుణింపునట్టి
నీదయ లేనిదేముంది కల్పాంతమునా? నాప్రాణములు భోక్తృభవమున
భుక్తుభాగిత సంకీర్తనము చేయుచుండెదను. అప్పటికైన నీకృప
నాకా! అప్పటికైన నాపాపము లంతరింపవా! అప్పటికైన నాపాపము
నశించుదా?

సీ. మకరబుతోఁ బోరి • మరణింపఁగానున్న
కరిరాజు బోరి • కరుణ యేడ?
దుర్వాసునస్త్రింబు • దునిమి యాయంబరీ
షస్యపాలుఁ గాచిన • నరణియేనె?
దుష్టుడైన సుమాలి • దోలి మమ్మెల్లఁ
చనియంగఁజేసిన • చయయు నేడి?
యమకంఠకులు పట్టి • పట్టియజామిశ
నాముఁ గాపాడిన • ప్రేమ యేడి?

తే. గీ. యేడి ప్రజ్ఞకు, నాకు • నిక వాయు
నందనుని, శుకయోగిని • నాకుజముని
వర్ణ్య; నలవిభీషణునిక • భక్తజనుల
గోట్లకొలది యీంచిన • కూర్మిపెంపు.

అకటా! గోపికాసాధుని దయ నాపై నెప్పటికినిరాదేమో! అట్లు
రాకుండువా! అతడు చీనవత్సలుడే! (యోచించి) ఓహో! తెలుసదా,
విశదమైనది. ఓరీ! దేవేంద్రా! నీచా! నీవెంత గర్వింతుడవు! శ్రీకృష్ణ

ఓ బ్రహ్మంబును బాధించి జాలిన బలవంతుడవా! నీహంక రాశ్చహం
యేగాదు. వేయిపాద్యు లగ్నివృష్టి గురియఁ గల్గినను నామహామహాని
పాదరేణువునైన గదల్చు గల్గుచువలరా! నీవు నొప్పించినది యాతిని
కలిపీరి కరంబులగు గోపాలక గోధూమధంబులను, అందుకొఱకే యా
దేవదేవుని కింత యాగ్రహము కలిగినది. లేకున్న గలుగనే కలుగదు.
అతఁడబ్రత వర్గములగు గోయాధములను, గోవాలురషా సోష్టింప
కుండిన నీపై నాతఁడు కోపించియే యుండఁడు. కావున సీయెట్లులను
లోనై యార్తినొందిన గోపాలురను గోవులను క్షమించవలసిననుము.
అప్పుడు నీపై నీయయ్యకుం గరుణవచ్చును. ఔను నిజమే. అట్లు
చేసివ్రతు.

నీ. మునుల కందఁగరాని • ఘనుని నెయ్యని గాఁగఁ
బడసిగోపాల • బాలురారీ!

బ్రహ్మకైశవనూ లేని • పుమేనంసేన
గల్గినగోపికా • కాంతిలారీ!

హరి హృత్తో మిమ్ము • నిరతంబు గావాడ
గురుభాగ్యనిధులై న • గోవులారీ!

వై కుంతవాసుడు • వరలునా మూరనే
మనుచున్న వేదలై • జనములారీ!

లే. గీ. వినుడి కోపివై నేమిమ్ము • వెతలసందఁ
జేయ రాశ్చనుగురిపించి • శ్రీహరియెడ
గొప్పనేరము నరికితి • గూర్చినన్న
వే క్షమించరె పండముల్ • వేయనిశుచు.

(నమస్కరించును. తెలుఁద్రుఁడఁగా అంతయు వెలుగగును
గోవర్ధనగిరి గుహలో నిద్రించు గోపాలురు; గోపివలు; గోవులు; మొదల.
వారియిచ్చ కృపించు కనుపించును.)

దేవేం—ఎట్లు! నిజముగా నాభాగ్యము పండెనా! నా శ్రీకృష్ణుని, నా చిన్నికృష్ణుని, నా నల్లకృష్ణుని, గోపికానాథుడగు భాగ్యముని సర్వలోక పూజ్యుడగు నాకృష్ణునిజూచు భాగ్యమయ్యెనా!

ఉ. శ్రీహరి! నీపదాబ్జములఁ • జిత్రమునన్దలపోసి కార్య సం
దోహముచెల్ల నిండుమతి • తోనునీపరమంచు నెంచియే
మోహమునందుఁ గ్రుంకకయే • మూర్ఖమునీకనయంబునంద్రి వే
రూహలఁబోకయున్న విను • తోన్నతి సౌఖ్యపదంబులందరే!

ఉ. ఎవ్వఁడులోకసంచయము • నెప్పుడు కూరిమిఁబోయి; నబ్జజం
దెవ్వనిపాదపద్మముల • నిచ్చెయెన్ భజించి ధీమతుల
నివ్వటిలంగ నృప్తిగడు • నేరుపునోడుతఁ జేయఁజాలునే
పవిత్రుపాదపద్మముల • నర్చనకరాగముతో భజించెదఁ.

భక్త్యోస్మి! భక్త్యోస్మి! (శ్రీకృష్ణుని పాదములపైఁ బడును).

కృష్ణు—నేవరాజా! వందనములు! వందనములు! ఈకుట్టనాపిపాదము
ల తాము మట్టఁడగునా? ఇది పెద్దలుఁ జూచిన నున్న నిలజ
నేయుడును. దయఁయించి లెండు. (లేవనెత్తి ఇతఁడు బరిగిన
పనికై మీరు వగవకుండు. మనవిద్వంతులు చాలతాళమునాటి
నెయ్యలముగవా?

దేవేం—కృష్ణా! నీతో నెయ్యఁడగా నుండుననుభవము నాడనా? నీ
భృత్యుండను.

కృష్ణు—అట్లెప్పటికి నెలవీయఁజనదు. తాము సర్వలోక పూజ్యులు.
తమయత్నాహము కొఱకీ చిత్రలేఖనాటకము మాచే నాడించి
తిరి. అంతయేగాని వేరేమియున్నది?

దేవేం—(వచ్చి) దేవదేవా! ఏనాటకమెవ్వరచే నాడించుటకును సర్వ
జగన్నాటక సూత్రధారివగు నీవ నుండుటకు. సర్వకర్మములు
నీవిలాడుము. కొఱకు ఈకృష్ణావతార నాటకంబున లోక శాంతి

కరిమగు ఘోరరాక్షస సంహారాంకముయొక్క ప్రదర్శనమునకై
దేవతలను పేక్షింపగల మెదుగుచూకుచున్నదే.

కృష్ణ—మిత్రులగు దేవరాజు సంకల్పసిద్ధులు.

దేవే—స్వామీ! విశ్రుతమని నన్న గొల్లెల్లిచిటివి గావున, వ్రాల్చిత్ర
త్వము చాటించుచు సేవక మేలువార్త నెఱింగించెదవినుము.

తే. గీ. నీదు సహితేజయాబిష్ణు • నీకు ప్రియము
సేయఁగాఁ, గుండెనేశుని • చిన్నితనయ
మై జనించె నీయంతామందు • వినఁము!
రుక్మిణీనామలాలిత • రూపభవ
నామెదగు శుభయంబునఁ • బేమతోడ
భార్యగాఁగొని సుఖములఁ • బడయుమీవు.

కృష్ణ—దేవరాజు దీననచే ధన్యుడను.

దేవే—మిత్రయునోదేవా! నీచే రక్షింపఁబడు నీవేసల్లె ప్రజలు నావర
మహావశ్యకము. యెనను ఎవరగావించిన చెఱుపు వారిచే చక్క-
బెట్టించుట నీతిపథము కావున,

తే. గీ. వరమునిచ్చితి హిమశీలా • వర్షమునకు
ముందునలె వీరశైల్యస • మోదమునను
సర్వసంపదలను పశు • సంఘములను
గలిగి సుఖముల నెప్పుడఁ • గాంఢ్రుగాక!

కృష్ణ—కృతార్థులమైతిను.

దేవే—(ముతల ప్రియమౌనకు నమస్కరించి) స్వామీ! నేనాజ్ఞాగొండుము

కృష్ణ—చింతామణి వీరంబున భద్రులగును.

(దేవేఁద్రుడు నిష్క్రమించును).

కృష్ణ—(ఒక్కొక్కసారి మురళి వాయించి) తండ్రీ! తెల్లవాణినది.
లెండు, లెండు.

అందఱు—(మేల్కొంచి, ఒడలు విడచుకొని, అవులింపుచు దిక్కులు
చూచి) అశ్చర్యము పెట్టుతున్నది.

పండు—ఓరీ! కృష్ణ! రాత్రి యెంత చిత్తమైన శక్తి వచ్చినదిరా?

కృష్ణ—నాన్నా! ఏమి?

పండు—పెద్దరాశ్చవాన నేడహా రాత్రములు గురిసేపడట. మనలను
గోవులు, ముప్పతిప్పలు పెట్టినదట. వ్రేసల్లె కల్లోలమైనదట.

అందఱు—నాకు నట్టికలయే వచ్చినది. నాకట్టిదేవచ్చినది.

కృష్ణ—(నవ్వుచు) నాన్నా! నిన్నటిరేయి విారందఱు పశ్చాత్తము
లెక్కువగా మెక్కుటచే నీడకల వచ్చినది. అదిగో చూడండి.
వ్రేసల్లె యప్పటియట్లు కలకలలాడుచున్నది.

గోవింద—నీవొండ్రు యెత్తి పూపై రాశ్చవాన గుఱియగుండగ పట్టి
నట్లు కల నాకువచ్చినది మాధవా!

అందఱు—ఓ నాన్నా! వాకునట్లే. నాకునట్లే!

కృష్ణ—మేలు. మంచికల. నేనీపెద్దకొండనెత్తుట! కలలోనైన నీకది
వెట్టిగాదోపరేదా!

పండు—ఎట్లయిననేమి! అందఱము! డేమముగానున్నాము. లెండు.
లెండు. లేగలను, తల్లియావులవద్దకు తోలి పాలుదీయుడు.
ఓరీ! చాలముంతల తోముడు. నమవును వ్రేసల్లెకు. పండుగ
వంటలందిని, చాలనేవీగట్టుకొద్ద. కూర్చున్నాము.

బలరా—ఓను! తండ్రీ! ఎట్టి యశ్శతానుభవములును తత్కాలము
నకు నిజములు. ఆపిదప అనుదినకార్యములకు ముఖమునప్పుడో
యనుభవములే స్వప్నతుల్యము లగును. ఇది లోకమగ్నాద.
కావున నిట్లగుగాక!

ఉ. భారుణీగర్వభారమున • ధర్మ మధర్మ మెఱుంగ కుంజఁగో
నేరునుదీనులకా వెతల • వింతయుఁగూర్చక, గోగణంబులకా
గూరిమిఁబోచి మేతలిడి • గొప్పగఁగారించుచు నెవ్వరిపంపదలో
నేరంగ నృక్తులెప్పుడును • చిత్తములందున నెంత్రుఁగావులికా

అందఱు—రథాస్తు.

(నిష్క్రమింతురు).

తే. నీ. అభిలతోకేతు నవ్యము • వాచివుక్తుము
శ్రీకు, గోవిందు, నమ్యతుఁ, • జరితఁజేసి
వ్రాయుగల్గిరీనాటక • రాజమేను
పానికృత నెన్నెయునుజేయ • వలయునగుం.

శ్రీశోభనాదీశ్వర విజయతామః.

శ్రీరామార్పణమస్తు.

శ్రీశోభనాద్రి లక్ష్మీ నృసింహస్వామివేదము.

త ప్ప ప్ప ల ప ట్టి క.

పేజీ.	పంక్తి.	లక్ష్యము.	విషయము.
2	16	బాష	భాష
3	6	లెలవి	లెలము
2	23	గిరిము	గిరిము
5	7	జ్ఞానము	జ్ఞానము
7	1	ప్రభ	ప్రభ
7	23	వాస	వాస
8	4	వాస	వాస
12	25	చార్ధి	చార్ధి
13	12	హూట	హూట
15	19	శక్ర	శక్ర
22	15	నాథు	నాథు
23	8	నాథు	నాథు
23	15	గుమ్మరి	గుమ్మరి
27	2	పున	పున
28	18	వాస	వాసము నుండి నువ్వముదు. వాసము నుండి నువ్వముదు. వాసము నుండి నువ్వముదు.
28	19	నర్తి	నర్తి
28	20	నర్తి	నర్తి
40	14	నర్తి	నర్తి
48	5	ప్రభ	ప్రభ
46	6	వాస	వాస

పేజీ.	పంక్తి.	తప్పు.	డిక్టేట్.
48	19	మన	మన
50	2	పంత్	పంత్
50	19	మన	మన
52	13	మన	మన
54	7	భవ	భవ
54	23	చది	చది
54	25	మన	మన
56	7	గోవా	గోవా
58	5	మన	మన
58	13	మన	మన
59	7	మన	మన
59	8	మన	మన
59	10	మన	మన
59	11	మన	మన
59	22	మన	మన
59	24	మన	మన

